

RAČUNSKO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Revizijsko poročilo

Skrb za tiste, ki potrebujejo
varstvo in nego drugih

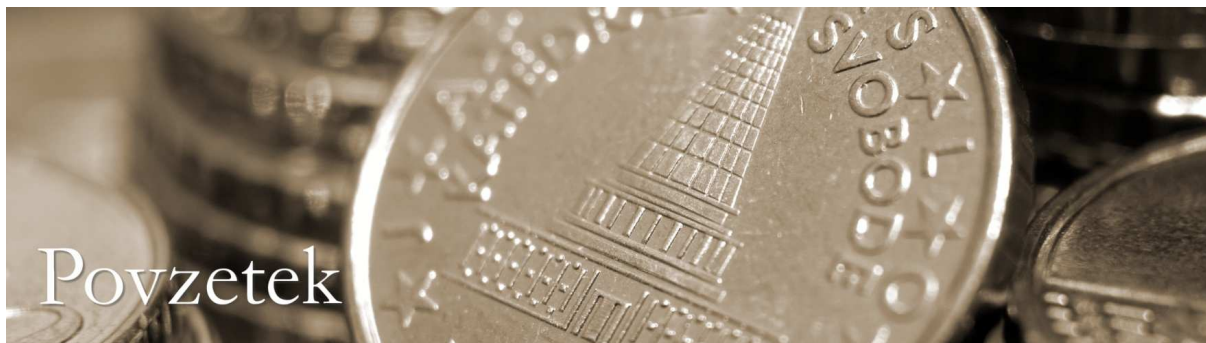

Poslanstvo

Računsko sodišče pravočasno in objektivno obvešča javnosti o pomembnih odkritjih revizij poslovanja državnih organov in drugih uporabnikov javnih sredstev ter svetuje, kako naj državni organi in drugi porabniki javnih sredstev izboljšajo svoje finančno poslovanje.

Revizijsko poročilo

Skrb za tiste, ki potrebujejo
varstvo in nego drugih

Računsko sodišče je na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve (v nadaljevanju: ministrstvo) izvedlo revizijo smotrnosti, da bi odgovorilo na vprašanje, *kako Republika Slovenija skrbi za tiste, ki zaradi starosti, duševne ali telesne prizadetosti potrebujejo varstvo in nego drugih, oziroma ali je Republika Slovenija uspešna pri zagotavljanju pomoči tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih.*

Socialno varstveni programi oziroma storitve ministrstva *ne pokrivajo potreb*, poleg tega pa obstoječa mreža storitev vsem upravičencem *ne zagotavlja* enakih možnosti vključevanja glede na kraj, v katerem bivajo. Računsko sodišče meni, da ministrstvo kljub ciljem, ki jih je določilo v Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006 - 2010 (v nadaljevanju: resolucija), nima dovolj jasnega odgovora na vprašanje, *kam s tistimi, ki potrebujejo varstvo in nego drugih.*

Četudi bo ministrstvo doseglo cilje iz resolucije o 5-odstotni vključenosti upravičencev, starih nad 65 let, v domove za starejše občane oziroma zagotovilo do konca leta 2010 približno 17 tisoč mest, to ne bo zadostilo obstoječemu povpraševanju. Na sprejem v institucionalno varstvo starejših, kjer so kapacitete domov (14.242 mest) polno zasedene, je v septembru 2007 čakalo 12.293 posameznikov ter na sprejem v posebne socialno varstvene zavode 265 posameznikov. Poleg tega je na sprejem v varstveno delovne centre, ki zagotavljajo institucionalno varstvo odraslim s posebnimi potrebami, v juliju 2007 čakalo 227 posameznikov. Računsko sodišče meni, da bi ministrstvo zaradi vse hitrejšega staranja prebivalstva in zaradi drugih demografskih dejavnikov naše družbe moralo nameniti večjo pozornost razvoju oziroma širitvi ostalih socialno varstvenih storitev, predvsem različnim oblikam pomoči v domačem okolju.

Iz podatkov, ki so v poročilu navedeni za posamezne vrste storitev in načina njihove obravnave, je razvidno, da ministrstvo ne vodi svojih podatkovnih zbirk, ki bi omogočale sprotno spremljanje in primerjanje stanja.

Računsko sodišče meni, da obstaja tveganje, da ministrstvo ne bo v celoti doseglo cilja iz resolucije o enakih možnostih vključevanja v posamezne socialno varstvene programe, saj so razlike v ponudbi po posameznih statističnih regijah velike.

Ministrstvo na področju informiranja potencialnih uporabnikov storitev varstva in nege drugih *nima izdelane strategije* z jasno določenimi cilji in sistematično *ne spremlja* informiranosti javnosti o ponudbi socialno varstvenih storitev. Ministrstvo tudi *nima natančnega pregleda* nad porabljenimi sredstvi, ki jih namenja informiranju javnosti. Računsko sodišče meni, da bi ministrstvo lahko z boljšim informiranjem ter nadaljnjim razvojem oblik pomoči na domu vsaj delno preusmerilo interes z institucionalnega varstva na druge oblike storitev, glede na to, da so cene različnih storitev za uporabnika primerljive.

Računsko sodišče je ugotovilo, da se potrebe upravičencev *ne odražajo* v državnem proračunu oziroma proračunu ministrstva. Iz predloga zaključnega računa proračuna ministrstva za leto 2006 oziroma poročila o doseženih ciljih in rezultatih *niso razvidne* usmeritve in cilji strategije na področju socialnega varstva tistih, ki potrebujejo varstvo in nego drugih. Za leto 2006 zato tudi *ni mogoče oceniti uspešnosti* izvajanja proračuna ministrstva v delu, ki se nanaša na izvajanje socialno varstvenih storitev.

Računsko sodišče meni, da bi ministrstvo že v fazi oblikovanja ciljev resolucije glede uvedbe novih oblik socialno varstvenih storitev ter števila vključenih posameznikov moralo natančno preučiti lastne možnosti ter želje in potrebe ciljne populacije glede zagotovitve kvalitetne nege in varstva, ki bi uporabnikom omogočala tako socialno vključenost kot tudi dostopnost oskrbe.

Računsko sodišče glede na usmeritev ministrstva, da bo v prihodnje spodbujalo predvsem oblike neformalne pomoči, pomoči na domu, širjenje kapacitet oskrbovanih stanovanj ter t.i. domov za upokoјence, *priporoča*, naj ministrstvo:

- načrtno in celovito informira širšo javnost glede možnosti izbire socialno varstvenih storitev,
- natančneje preučí cene posameznih oblik socialno varstvenih storitev ter ob upoštevanju tako subvencij kot plačil uporabnikov zagotovi dolgoročno ohranjanje kvalitete izvajanja storitev,
- pripravi načrt, kako povečati število oskrbovalcev na domu v občinah, kjer teh kritično primanjkuje,
- prouči možnosti, da se razširijo storitve in število upravičencev za različne oblike formalne in neformalne pomoči v domačem okolju.

KAZALO

1. PREDSTAVITEV REVIZIJE	7
1.1 PODROČJE REVIZIJE	7
1.2 CILJ REVIZIJE	7
1.3 MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE	8
1.4 REVIZIJSKI PRISTOP	8
2. SKRB REPUBLIKE SLOVENIJE ZA TISTE, KI POTREBUJEJO VARSTVO IN NEGO DRUGIH	10
2.1 KAKO REPUBLIKA SLOVENIJA ZAGOTAVLJA POMOČ TISTIM, KI POTREBUJEJO VARSTVO IN NEGO DRUGIH	14
2.1.1 Institucionalno varstvo starejših in odraslih s posebnimi potrebami.....	14
2.1.2 Pomoč na domu.....	20
2.1.3 Družinski pomočnik.....	25
2.1.4 Povzetek ugotovitev o socialno varstvenih storitvah	29
2.2 KAKO REPUBLIKA SLOVENIJA ZAGOTAVLJA INFORMIRANOST POTENCIALNIH UPORABNIKOV VARSTVA IN NEGE DRUGIH.....	30
2.2.1 Povzetek ugotovitev o zagotavljanju informiranosti	35
2.3 KAKO SE POTREBE UPRAVIČENCEV ODRAŽAJO V DRŽAVNEM PRORAČUNU.....	35
3. MNENJE	40
4. PRIPOROČILA	42

1. PREDSTAVITEV REVIZIJE

Pravno podlago za izvedbo revizije predstavljata Zakon o računskem sodišču¹ (v nadaljevanju: ZRacS-1) in Poslovnik Računskega sodišča Republike Slovenije². Sklep o izvedbi revizije³ je bil izdan 9. 5. 2007.

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi INTOSAI, ki jih določa Napotilo za izvajanje revizij⁴.

1.1 Področje revizije

Predmet revizije je zagotavljanje varstva in nege vsem, ki jo potrebujejo zaradi starosti, duševne ali telesne prizadetosti. Predmet revizije sodi v področje proračunske porabe socialnega varstva⁵ in se izvaja prek dejavnosti in storitev socialnih služb, da bi se preprečevala in reševala socialna problematika posameznikov, družin ter skupin prebivalstva, ki se zaradi različnih razlogov znajdejo v socialnih stiskah ali težavah.

Revizija obravnava izvajanje socialno varstvenih storitev v letu 2007, pri čemer smo pri predstavitvi posameznih socialno varstvenih storitev, glede na dostopnost podatkov, vključili obdobje od leta 2000. Pri poročanju o izvajanju socialno varstvenih storitev in kako se odražajo v državnem proračunu, pa smo upoštevali predlog zaključnega računa proračuna ministrstva za leto 2006.

1.2 Cilj revizije

Cilj revizije je izrek mnenja o uspešnosti Republike Slovenije pri zagotavljanju varstva in nege tistim, ki ju potrebujejo zaradi starosti, duševne ali telesne prizadetosti, oziroma odgovoriti na vprašanje:

Kako Republika Slovenija skrbi za tiste, ki zaradi starosti, duševne ali telesne prizadetosti, potrebujejo varstvo in nego drugih?

¹ Uradni list RS, št. 11/01.

² Uradni list RS, št. 91/01.

³ Št. 1214-4/2007-2.

⁴ Uradni list RS, št. 41/01.

⁵ Področje proračunske porabe 20 Socialno varstvo.

1.3 Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Revidiranec je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Kotnikova 5, Ljubljana, ki v skladu z Zakonom o državni upravi (v nadaljevanju ZDU-1)⁶ med drugim opravlja naloge na področjih delovnih razmerij in pravic iz dela, zaposlovanja in poklicnega usposabljanja, družine, socialnih zadev, invalidskega varstva.

Ministrstvo je pristojni organ na področju socialnega varstva, družbene pomoči ogroženim posameznikom, družinam in skupinam prebivalstva, usposabljanja otrok z motnjami v razvoju in varstva oseb, ki ne morejo skrbeti zase.

Na ministrstvu je za področje socialnega varstva pristojen Direktorat za socialne zadeve.

Tabela 1: Odgovorne osebe ministrstva v obravnavanem obdobju in med izvajanjem revizije

Revidiranec	Odgovorna oseba	Obdobje odgovornosti
Ministrstvo	mag. Janez Drobnič, minister	do 1. 12. 2006
	mag. Andrej Vizjak, minister	od 2. 12. do 17. 12. 2006
	Marjeta Cotman, ministrica	od 18. 12. 2006 dalje

Vir: ministrstvo.

1.4 Revizijski pristop

Pri iskanju odgovora, *ali je Republika Slovenija uspešna pri zagotavljanju pomoči tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih*, oziroma odgovora na vprašanje, *kako Republika Slovenija skrbi za tiste, ki zaradi starosti, duševne ali telesne prizadetosti potrebujejo varstvo in nego drugih*, smo si zastavili tri podvprašanja, in sicer:

- kako Republika Slovenija zagotavlja pomoč tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih,
- kako Republika Slovenija zagotavlja informiranost potencialnih uporabnikov varstva in nege drugih in
- kako se potrebe upravičencev odražajo v državnem proračunu?

Uporabili smo različne metode oziroma tehnike, med njimi največkrat proučevanje dokumentacije in analiziranje podatkov, pridobljenih iz različnih virov, največ iz ministrstva. Pogosto smo uporabili tudi metodo intervjuja.

Navajamo tudi primer iskanja prve socialne pomoči na sedmih naključno izbranih centrih za socialno delo v različnih krajih Slovenije. Pri tem smo uporabili metodo "skritega nakupovanja"⁷. V telefonskem razgovoru smo na podlagi določenega socialnega primera preverili, kako se izbrani centri za socialno delo odzovejo na predstavljen problem. Vsem centrom za socialno delo smo predstavili isti primer in postavili

⁶ Uradni list RS, št. 113/05-UPB-4.

⁷ Skrito nakupovanje (*mystery shopping*) je raziskovalna metoda, s katero merimo oziroma primerjamo kvaliteto in učinkovitost storitev.

enaka vprašanja. Gre zgolj za ilustrativen primer in ne ugotovitve, ki bi vplivale na izrek mnenja o zagotavljanju pomoči tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih, saj centri za socialno delo niso bili revidiranci.

2. SKRB REPUBLIKE SLOVENIJE ZA TISTE, KI POTREBUJEJO VARSTVO IN NEGO DRUGIH

Za zagotavljanje socialnega varstva, kamor sodi tudi skrb za tiste, ki potrebujejo varstvo in nego drugih, je odgovorno ministrstvo. Proračun ministrstva je po vrednosti eden največjih med neposrednimi uporabniki in je v letu 2006 predstavljal 13,3 odstotka vseh odhodkov državnega proračuna.

Za zagotavljanje socialnega varstva⁸ je ministrstvo v letu 2006 namenilo 200.361.501 tisoč tolarjev⁹, kar je 72,0 odstotkov proračuna ministrstva.

Republika Slovenija je v osnovnih izhodiščih Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006 - 2010¹⁰ sistem socialno varstvenih storitev opredelila z namenom omogočiti in povečati stopnjo socialne vključenosti, krepitve moči uporabnikov sistema socialnega varstva in razvijanje sposobnosti za njihovo vsakdanje življenje ter pomoči in oskrbe ob nezmožnosti opravljanja nujnih življenjskih opravil. Socialno varstvene storitve, namenjene osebam, ki zaradi različnih razlogov potrebujejo pomoč druge osebe pri dnevni aktivnostih in opravilih, sestavljajo:

- storitve pomoči na domu in mobilne pomoči, s katerimi se uporabnikom zagotovi kakovost življenja v njihovem bivalnem okolju, ter
- storitve institucionalnega varstva, kjer uporabniki koristijo storitev v okviru institucije (domovi za starejše, domovi za odrasle s posebnimi potrebami, varstveno delovni center itn.).

V skladu s pravnimi in drugimi, predvsem strateškimi akti države, v skupino tistih, ki potrebujejo varstvo in nego drugih, uvrščamo predvsem:

- osebe, stare nad 65 let, ki zaradi starosti ali pojavov, ki spremljajo starost, niso v celoti sposobne za samostojno življenje brez pomoči druge osebe;
- mlajše od 65 let, ki zaradi psihofizičnih lastnosti, gibalne ali senzorne oviranosti niso v celoti sposobni za samostojno življenje brez pomoči druge osebe;
- osebe s statusom invalida;
- kronično bolne osebe, z dolgotrajnimi okvarami zdravja;
- hudo bolne otroke ali otroke s težko motnjo v telesnem ali težko in najtežjo motnjo v duševnem razvoju ter
- osebe z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju.

⁸ Področje proračunske porabe 20 *Socialno varstvo*.

⁹ Predlog zaključnega računa proračuna za leto 2006.

¹⁰ Uradni list RS, št. 39/06.

Skupino, ki jo obravnavamo, ter njene pravice in obveznosti, opredeljuje več zakonov s področja socialnega in zdravstvenega varstva. Skupina tudi na ministrstvu ni obravnavana kot homogena skupina, ampak je obravnavana v različnih podprogramih, kar otežuje preglednost in primerjavo socialno varstvenih storitev.

V delu revizijskega poročila, v katerem predstavljamo dostopnost storitve institucionalnega varstva starejših, smo pri prikazu razširjenosti mreže kapacitet upoštevali celotno populacijo upravičencev¹¹, čeprav je število dejanskih uporabnikov¹², ki potrebujejo varstvo in nego drugih, precej manjše.

Storitve socialno varstvenih programov finančno najprej bremenijo same upravičence ali zavezance (svojce)¹³, ki pa lahko zaprosijo za delno ali celotno oprostitev plačila storitve, o čemer na podlagi Uredbe o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev¹⁴ (v nadaljevanju: uredba) odloča krajevno pristojni center za socialno delo. Pri delni oprostitvi plačila storitve se potrebna sredstva zagotavljajo iz proračunov občin oziroma državnega proračuna.

Medtem ko so občine pri storitvah pomoči na domu ter družinskega pomočnika odgovorne tako za organizacijo mreže izvajalcev kot za sofinanciranje storitev programa, pa je v programih institucionalnega varstva starejših ter programih institucionalnega varstva posebnih skupin odraslih za organiziranje ter delovanje mreže zadolžena država. Ta del storitev je v delu nudenja zdravstvene oskrbe financiran iz zdravstvenega zavarovanja, investicije pa iz proračunskih sredstev države. Vire financiranja socialno varstvenih storitev prikazuje slika 1.

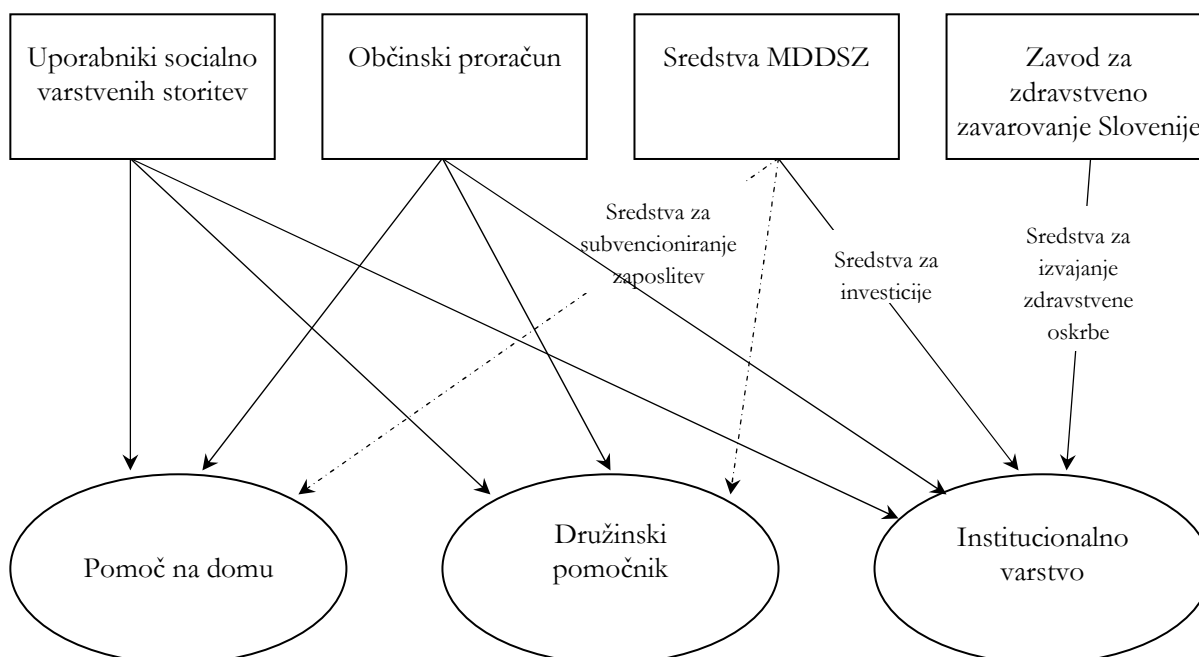
¹¹ Upravičenec je oseba, ki izpolnjuje predpisane pogoje za pridobitev pravic s področja socialnega varstva.

¹² Uporabnik je tisti upravičenec, ki storitve s področja socialnega varstva dejansko koristi.

¹³ Izjema so prejemniki socialne pomoči ali nadomestila za invalidnost, ki so oproščeni plačila vseh storitev razen institucionalnega varstva.

¹⁴ Uradni list, št. 110/04, 124/04.

Slika 1: Viri financiranja socialno varstvenih storitev

Opomba: Institucionalno varstvo zajema institucionalno varstvo starejših in institucionalno varstvo odraslih s posebnimi potrebami.

Pri obravnavanih socialno varstvenih storitvah gre za sistem, ki se financira iz neposrednih plačil uporabnikov storitev ter javnih sredstev, zbranih od vseh plačnikov davkov in prispevkov.

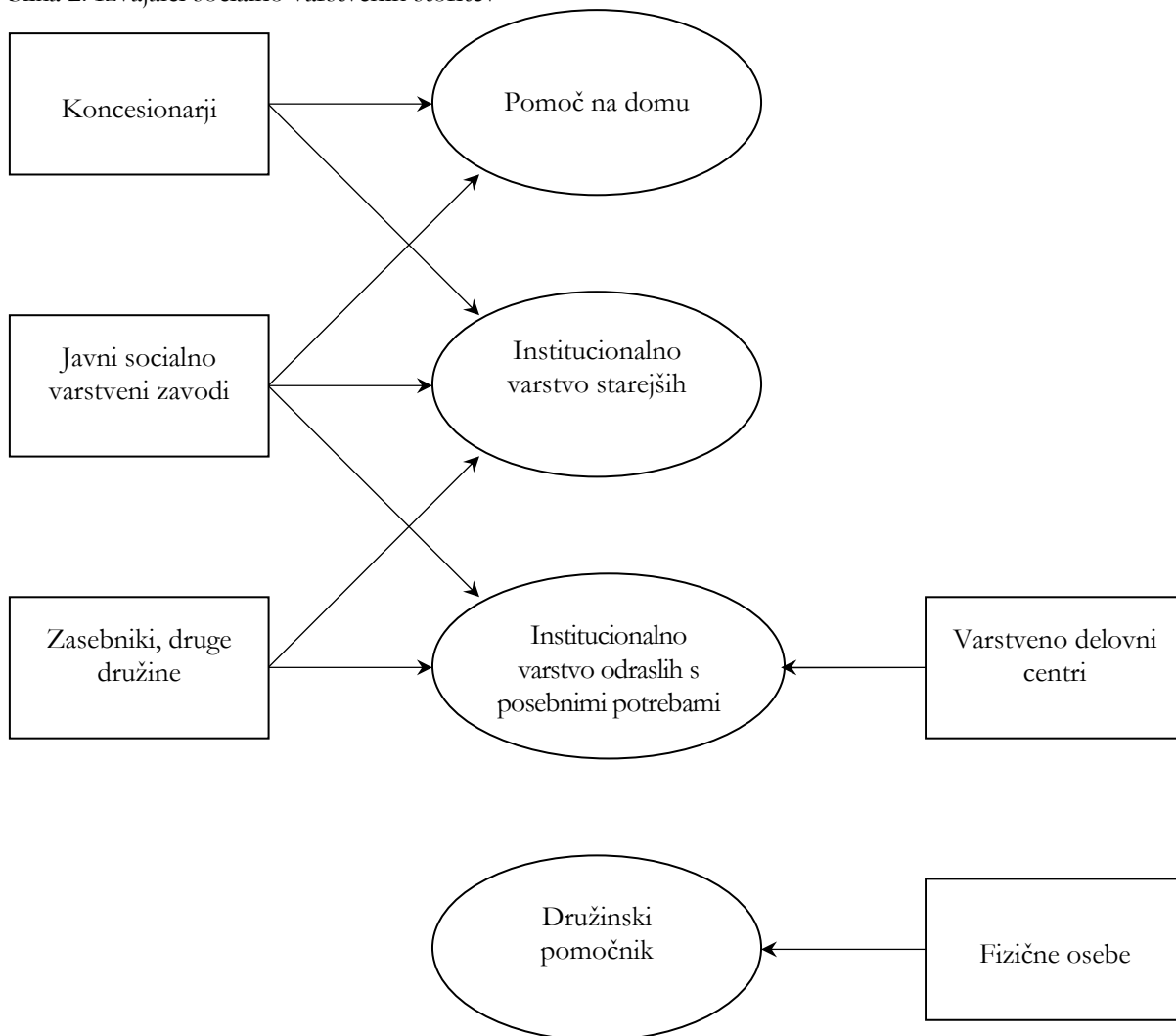
Sredstva ministrstva so namenjena za:

- subvencioniranje zaposlitev pri izvajanju storitve pomoči na domu;
- izplačilo sredstev občinam, katerih stroški za izvedbo storitve družinskega pomočnika v tekočem letu presegajo 0,35 odstotka njihove primerne porabe, in
- investicijska sredstva za zagotavljanje mreže institucionalnega varstva.

Socialno varstvene storitve oziroma programi se izvajajo v institucijah, katerih ustanovitelj je država oziroma občine, pri koncesionarjih in v lastnih ali tujih družinah (slika 2). V izvajanje sistema so tako vključeni:

- država, lokalne skupnosti in institucije socialnega zavarovanja kot regulatorji in financerji;
- javne, zasebne in nevladne organizacije kot izvajalci;
- posamezniki, družina, sorodstvo, organizacije za samopomoč, prostovoljske organizacije in drugi, ki sestavljajo socialna omrežja uporabnikov sistema socialnega varstva, pri programih, namenjenih invalidom, pa še zlasti invalidske in humanitarne organizacije.

Slika 2: Izvajalci socialno varstvenih storitev

Opomba:

- Koncesionarji so zasebniki, ki opravljajo dejavnost na podlagi koncesije.
- Zasebniki in druge družine opravljajo dejavnost na podlagi dovoljenja za delo.

Med izvajalci, predstavljenimi na sliki 2, so najštevilnejši javni socialni zavodi, ki izvajajo institucionalno varstvo starejših in odraslih s posebnimi potrebami ter nekateri tudi pomoč na domu. Novost od leta 2004 predstavlja institut družinskega pomočnika, katerega lahko izvajajo le fizične osebe.

2.1 Kako Republika Slovenija zagotavlja pomoč tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih

V okviru pregleda socialno varstvenih storitev nas je zanimalo:

- *Ali v Sloveniji posamezne socialno varstvene storitve, namenjene tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih, pokrivajo potrebe?*
- *Ali mreža storitev zagotavlja vsem upravičencem enake možnosti vključevanja ne glede na kraj, v katerem bivajo?*

Zanimale so nas tudi aktivnosti ministrstva, kadar obstajajo razlike pri dostopnosti vključevanja, in tudi aktivnosti, ki so posledica opozoril Strategije razvoja Slovenije¹⁵, da bo obdobje, ki je pred nami, med drugim zahtevalo večjo ciljno usmerjenost ukrepov socialne politike, uveljavljanje različnih oblik javno-zasebnega partnerstva, večjo odgovornost posameznikov, če jih naštejemo le nekaj¹⁶.

Odgovore oziroma ugotovitve in ocene o tem, kako Republika Slovenija zagotavlja pomoč tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih, navajamo v nadaljevanju, in sicer za institucionalno varstvo starejših in odraslih s posebnimi potrebami skupaj ter posebej za pomoč na domu in družinskega pomočnika.

2.1.1 Institucionalno varstvo starejših in odraslih s posebnimi potrebami

Institucionalno varstvo delimo na institucionalno varstvo starejših, ki ga izvajajo domovi za starejše občane, ter institucionalno varstvo odraslih s posebnimi potrebami, ki ga izvajajo posebni socialno varstveni zavodi, varstveno delovni centri ter zavodi za usposabljanje otrok in mladostnikov z motnjami v razvoju.

Obe obliki institucionalnega varstva obsegata osnovno¹⁷ in socialno¹⁸ oskrbo ter zdravstveno varstvo po predpisih s področja zdravstvenega varstva.

Do storitev institucionalnega varstva starejših so upravičene osebe:

- starejše od 65 let, ki zaradi starosti ali pojavov, ki spremljajo starost, niso v celoti sposobne za samostojno življenje brez pomoči druge osebe;
- ki so sicer mlajše od 65 let, vendar zaradi psihofizičnih lastnosti niso v celoti sposobne za samostojno življenje brez pomoči druge osebe;
- ki jim preostale psihofizične sposobnosti omogočajo, da z redno organizirano pomočjo drugega in z zagotovljenim zdravstvenim varstvom ohranjajo zadovoljivo duševno in telesno počutje in samostojnost v bivalnem okolju tako, da jim ni potrebno popolno institucionalno varstvo v zavodu.

¹⁵ [URL: <http://www.umar.gov.si/projekti/srs/StrategijarazvojaSlovenije.pdf>], sprejeta 23. 6. 2005.

¹⁶ Resolucija.

¹⁷ Osnovna oskrba zajema bivanje, organiziranje prehrane, tehnično oskrbo in prevoz.

¹⁸ Socialna oskrba zajema izvajanje vsebin socialne preventive, terapije, vodenje ter varstvo uporabnikov za nudenje pomoči pri vzdrževanju osebne higiene in osnovno oskrbo ter izvajanje dnevnih aktivnosti.

Upravičenci institucionalnega varstva odraslih s posebnimi potrebami so osebe z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju, odrasle osebe z več motnjami ter osebe s težjo ali težko obliko gibalne ali senzorne oviranosti, ki niso sposobne samostojnega življenja.

Storitev institucionalnega varstva je v Sloveniji konec leta 2006 izvajalo 60 javnih zavodov in 15 koncesionarjev oziroma zasebnikov v okviru Skupnosti socialnih zavodov Slovenije, 13 zavodov za usposabljanje otrok in mladostnikov z motnjami v razvoju, 30 samostojnih varstveno delovnih centrov, 21 enot varstveno delovnih centrov v sestavi drugih zavodov ter 19 varstveno delovnih centrov s koncesijo.

Iz tabele 2 je razvidno, da se je v obdobju od leta 2000 do 2006 število javnih zavodov v okviru Skupnosti socialnih zavodov povečalo s 55 na 60. V tem obdobju je ministrstvo izdalo dovoljenja za delo oziroma podelilo koncesijo 14 koncesionarjem oziroma zasebnikom.

Tabela 2: Institucionalno varstvo od leta 2000 do vključno 2006¹⁹

Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Število izvajalcev	56	59	62	65	69	72	75
Javni zavodi	55	58	58	59	59	60	60
Zasebniki/Koncesionarji	1	1	4	7	10	12	15
Skupna kapaciteta (postelj)	13.694	14.186	14.898	15.052	15.709	16.035	16.392

Vir: ministrstvo.

V obdobju od leta 2000 do vključno 2006 so se na področju institucionalnega varstva kapacitete povečale za 2.698 postelj, s 13.694 v letu 2000 na 16.392 v letu 2006. Povečanje kapacitet pa ne upošteva dosledno potreb oziroma povpraševanja, kar navajamo tudi v nadaljevanju poročila.

Sredstva za financiranje novih investicij v javne zavode niso zajeta v plačilih uporabnikov in se zagotavljajo iz državnega proračuna. Koncesionarjem in zasebnikom, ki sami financirajo gradnjo objektov, se strošek upošteva pri ceni storitve. Ministrstvo je v obdobju 2001 do vključno 2006 namenilo za investicije v gradnjo domov za starejše in odrasle s posebnimi potrebami 5.739.966 tisoč tolarjev.

Zakon o socialnem varstvu²⁰ (v nadaljevanju: ZSV) določa²¹, da je oskrbni del storitve dolžan plačati upravičenec, center za socialno delo pa lahko na zahtevo upravičenca odloči o delni ali celotni oprostitvi plačila storitev v skladu z merili, ki jih predpiše Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada RS). Če je upravičenec delno ali v celoti oproščen plačila storitve institucionalnega varstva v zavodih za odrasle, doplačilo stroškov do polne cene storitve financira lokalna skupnost, na območju katere ima upravičenec

¹⁹ Prikazane kapacitete v delu institucionalnega varstva odraslih s posebnimi potrebami ne prikazujejo kapacitet varstveno delovnih centrov (727 postelj) ter 282 varovancev, nameščenih v Centrih za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem, Dobrna, Dornava, Draga in Radovljica (stanje: julij 2007).

²⁰ Uradni list RS št. 3/07-UPB2.

²¹ 100. člen.

stalno prebivališče. Del stroškov institucionalnega varstva, ki obsega zdravstveno oskrbo, je pokrit iz sredstev javne blagajne obveznega zdravstvenega zavarovanja. Sredstva, porabljena za izvedbo storitve institucionalnega varstva v obdobju od 2002 do vključno 2006, so prikazana v tabeli 3.

Tabela 3: Sredstva institucionalnega varstva v obdobju 2002 do 2006 v tisoč tolarjih

Sredstva za institucionalno varstvo ²²		2002	2003	2004	2005 ²³	2006
Institucionalno varstvo starejših	občinski proračuni	2.415.787	2.583.979	2.904.159	3.258.372	2.758.073
	plačila upravičencev	14.265.699	15.783.986	17.341.736	18.992.632	21.536.571
	ZZZS	12.185.272	13.163.210	14.552.326	15.590.111	16.026.754
Institucionalno varstvo odraslih s posebnimi potrebami ²⁴	občinski proračuni	1.699.932	1.957.753	1.993.712	2.042.681	2.086.387
	plačila upravičencev	1.356.318	1.308.614	1.437.299	1.478.827	1.606.192
	ZZZS	1.761.503	1.893.188	2.031.844	2.049.557	2.094.246
Skupaj		33.684.511	36.690.730	40.261.076	43.412.180	46.108.223

Vir: ministrstvo.

Iz tabele 3 lahko izračunamo, da se je delež, ki ga za oskrbni del storitve prispevajo uporabniki institucionalnega varstva starejših v prikazanem obdobju povečal s 86 na 89 odstotkov²⁵, delež, ki ga za oskrbni del storitve prispevajo uporabniki oziroma zavezanci za plačilo institucionalnega varstva odraslih s posebnimi potrebami, pa se je zmanjšal za odstotek, in sicer s 45 odstotkov na 44 odstotkov. Kot smo že opisali, razliko do polne cene financira občina²⁶.

²² V tabelo niso vključena sredstva oziroma prihodki iz drugih dejavnosti, ki predstavljajo približno 8 do 9 odstotkov vseh prihodkov izvajalcev.

²³ V tabeli niso vključena sredstva enega zasebnega izvajalca s kapaciteto 100 mest. Kapaciteta je upoštevana.

²⁴ Pri institucionalnem varstvu odraslih s posebnimi potrebami so navedena sredstva petih posebnih zavodov (brez Škofje Loke) ter sredstva centrov za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem, Dobrna, Dornava, Draga in Radovljica. Sredstva za institucionalno varstvo odraslih s posebnimi potrebami pri kombiniranih domovih za starejše so vključena pod institucionalno varstvo starejših, te kapacitete predstavljajo približno 5 odstotkov vseh kapacitet domov za starejše občane.

²⁵ Pri izračunu deleža smo upoštevali zgolj plačila uporabnikov ter sredstva občin (oskrbni del storitve), medtem ko so sredstva ZZZS ločena in namenjena izključno zdravstveni oskrbi.

²⁶ Uporabniki storitev institucionalnega varstva so deležni tako socialno-varstvenih kot tudi zdravstvenih storitev. Temu dejstvu je prilagojen tudi način financiranja oskrbe, saj uporabniki storitev (ter občina v delu, v katerem sofinancira stroške bivanja posameznika) krijejo tako imenovane oskrbne stroške, medtem ko sredstva, namenjena zdravstveni oskrbi, zagotavlja ZZZS. Delež, ki ga za oskrbni del storitve plačajo uporabniki, predstavlja torej delež sredstev, ki ne vključuje sredstev za zdravstveno nego.

Povprečni mesečni strošek oskrbnega dela storitve v okviru domov za starejše²⁷ je v letu 2006 znašal 136.800 tolarjev (571 evrov), od tega je uporabnik v povprečju plačal 121.200 tolarjev (506 evrov). Zdravstveni del storitve, za katerega je sredstva namenil ZZZS, pa je za vsakega uporabnika znašal 81.476 tolarjev (340 evrov) mesečno.

Posebej za domove za starejše občane oziroma institucionalno varstvo starejših smo preverili razdelitev kapacitet po posameznih regijah. Po podatkih ministrstva²⁸ so v Sloveniji v juliju 2007 javni zavodi in koncesionarji skupaj nudili namestitev 14.242²⁹ uporabnikom³⁰, kar pomeni, da je v Sloveniji na tisoč prebivalcev starih 65 let in več v povprečju namenjenih 46 namestitev v domovih za starejše, a so kapacitete po statističnih regijah neenakomerno razdeljene. Tako Pomurska regija premore le 31 namestitev v domovih za starejše na 1000 prebivalcev, starih nad 65 let, Obalno-kraška regija 36, medtem ko zagotovljene kapacitete v Zasavski regiji zadoščajo za namestitev 67 ter v Notranjsko-kraški regiji 62 uporabnikov na 1000 prebivalcev, starih nad 65 let.

Grafični prikaz kapacitet v institucionalnem varstvu starejših na 1000 prebivalcev, starih nad 65 let ter razmerje med razpoložljivimi kapacitetami ter številom oddanih prošenj za sprejem v institucionalno varstvo starejših je prikazan na sliki 3.

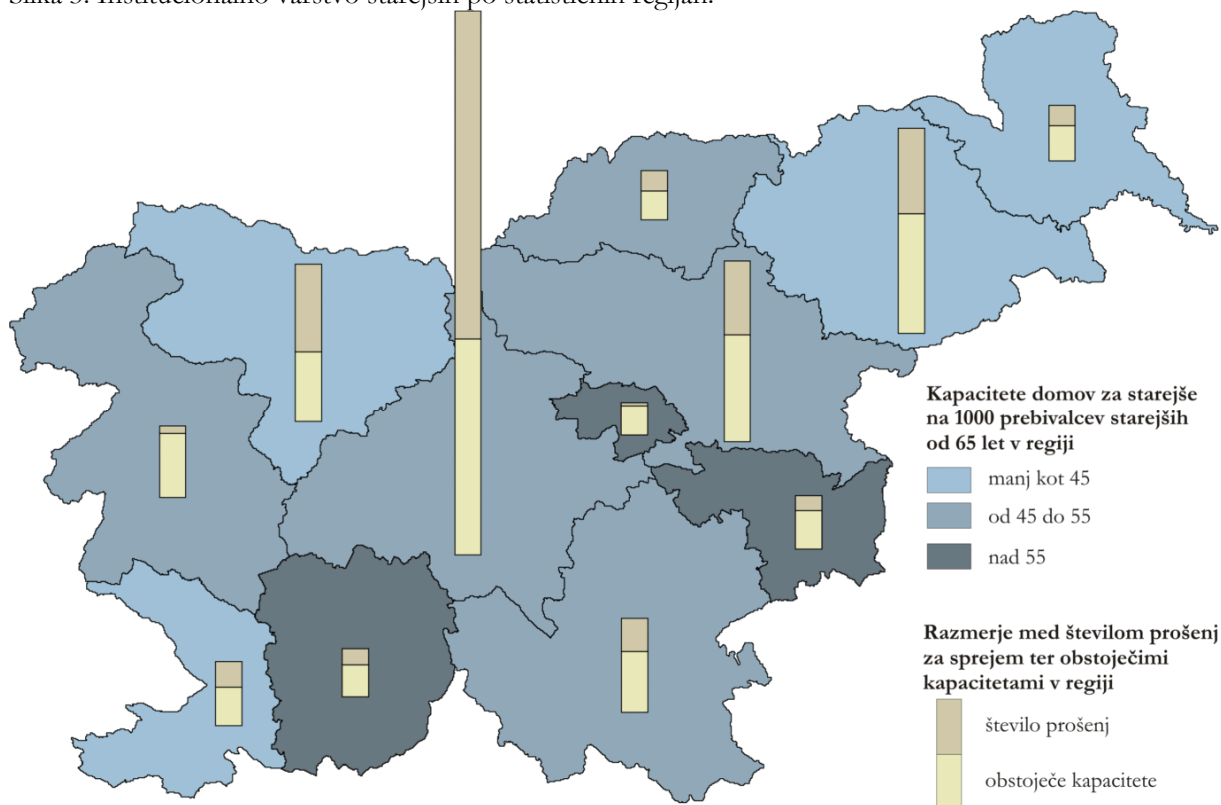
²⁷ V okviru Skupnosti socialnih zavodov Slovenije.

²⁸ Podatki ministrstva, posredovani 17. 7. 2007. Podatki ne vsebujejo števila oskrbnih domov z dovoljenjem za delo, oskrbovanih stanovanj ter kapacitet institucionalnega varstva v drugi družini.

²⁹ Stanje julij 2007. Pri izračunu smo upoštevali zgolj število uporabnikov, ki koristijo storitev institucionalnega varstva starejših in ne skupine odraslih s posebnimi potrebami pri kombiniranih domovih za starejše.

³⁰ Pri predstavitvi področja institucionalnega varstva starejših smo upoštevali vse skupine uporabnikov te socialno varstvene storitve, torej tudi tiste, ki izmed pogojev za sprejem v dom za starejše izpolnjujejo le pogoj glede starosti 65 let in več, medtem ko njihovo zdravstveno stanje še ne zahteva varstva in nege drugih.

Slika 3: Institucionalno varstvo starejših po statističnih regijah.

Kljub neenakomerni porazdelitvi kapacitet po posameznih regijah pa iz podatkov pregleda števila čakajočih³¹ na sprejem, prikazanih v tabeli 4 izhaja, da je število tistih, ki čakajo na sprejem v Osrednjeslovenski regiji 1,51-krat večje ter v Gorenjski regiji 1,28-krat večje od vseh kapacitet v tej regiji. Na drugi strani lestvice sta Zasavska regija, kjer na sprejem v institucionalno varstvo starejših s skupno kapaciteto 492 namestitev čaka 59 posameznikov (faktor 0,12), in Goriška regija, kjer na ugoditev prošnje za sprejem čaka 123 posameznikov (razpoložljivih kapacitet je 1.078, faktor 0,11).

³¹ Podatki Skupnosti socialnih zavodov Slovenije; stanje na dan 19. 9. 2007.

Tabela 4: Kapacitete in število prošenj za sprejem v institucionalno varstvo starejših po statističnih regijah

Regija	Povpraševanje ³²	Obstoječe kapacitete ³³	Faktor	Število prebivalcev, starih 65 let ali več ³⁴	Kapacitete v institucionalnem varstvu starejših na 1000 prebivalcev starih 65 let in več
	(1)	(2)	(3)=(1)/(2)	(4)	(5)=(2)/(4)*1000
Pomurska regija	342	593	0,58	19.103	31
Podravska regija	1.465	2.037	0,72	50.439	40
Koroška regija	349	483	0,72	10.547	46
Savinjska regija	1.280	1.823	0,70	37.319	49
Zasavska regija	59	492	0,12	7.348	67
Spodnjeposavska regija	251	645	0,39	11.394	57
Jugovzhodna Slovenija	572	1.030	0,56	20.962	49
Osrednjeslovenska regija	5.615	3.708	1,51	77.503	48
Gorenjska regija	1.517	1.184	1,28	30.858	38
Notranjsko-kraška regija	285	529	0,54	8.546	62
Goriška regija	123	1.078	0,11	20.935	52
Obalno-kraška regija	435	640	0,68	17.852	36
Skupaj	12.293	14.242	0,86	312.806	46

Vir: Skupnost zavodov, ministrstvo in Statistični urad Republike Slovenije.

Opomba: Faktor povpraševanja predstavlja razmerje med številom prošenj za sprejem v institucionalno varstvo starejših (tako v okviru javnih zavodov kot pri koncesionarjih) in številom obstoječih kapacitet v okviru javnih zavodov in koncesionarjev.

Pojasnilo ministrstva

Ministrstvo ocenjuje, da je "treba trenutno realno zagotoviti v domovih za starejše dodatnih 4000 postelj", "saj je veliko vlog danih na zalogo".

Ker ministrstvo ni ustrezno pojasnilo, kako je pripravilo oceno števila "vlog danih na zalogo", in ob upoštevanju, da so vse vloge oddali upravičenci do institucionalnega varstva, menimo, da je ocena ministrstva vprašljiva.

³² [URL: http://prosnje.ssz-slo.si/SSZSHtmlPregledi/pregled_cakajocih.aspx], stanje na dan 19. 9. 2007.

³³ Vir: ministrstvo.

³⁴ Vir: Slovenske regije v številkah 2007, Statistični urad Republike Slovenije.

[URL: http://www.stat.si/doc/pub/slovenske_regije_2007-koncna.pdf], stanje na dan: 31. 12. 2005.

Ministrstvo je pojasnilo, da je kriterij stopnje povpraševanja po možnosti nastanitve v domove za starejše občane del vsake razpisne dokumentacije za oddajo koncesije za gradnjo domov za starejše.

Ministrstvo bo tudi v prihodnje nadaljevalo s širjenjem kapacitet na področju institucionalnega varstva, vendar poudarja, da je povečanje kapacitet na področju institucionalnega varstva odvisno tudi od soglasja ZZZS, saj vsako povečanje kapacitet institucionalnega varstva tako starejših kot odraslih s posebnimi potrebami zahteva dodatna finančna sredstva ZZZS.

V skladu z opozorili resolucije, da bo obdobje, ki je pred nami, med drugim v socialni politiki zahtevalo modernizacijo sistemov socialne zaščite ter uveljavljanje različnih oblik javno-zasebnega partnerstva³⁵, so nas zanimala trenutne ter načrtovane aktivnosti ministrstva na področju različnih oblik javno-zasebnega partnerstva, ki je lahko eden izmed načinov učinkovitejšega zagotavljanja novih kapacitet v institucionalnem varstvu.

Ministrstvo od leta 1999 izvaja eno izmed oblik javno-zasebnega partnerstva, oddajo koncesij zasebnikom. Poleg tega je ministrstvo oblikovalo delovno skupino, ki bo v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki s področja javno-zasebnega partnerstva v letu 2008 izvedla pilotski projekt "Preizkus javno-zasebnega partnerstva pri investicijah v institucionalno varstvo starejših" (v nadaljevanju: pilotski projekt). V okviru pilotskega projekta ministrstvo načrtuje:

- izvedbo skupnega vlaganja države in zasebnika v prenovu obstoječih kapacitet ter v povezavi s tem spremembo statuta zavoda v delu, ki določa delež ter pravice, ki izhajajo iz ustanoviteljskega deleža, in
- izvedbo prenosa upravljanja javnega zavoda na zasebnika na način, da država obdrži lastništvo objekta, medtem ko zasebni partner prevzame odgovornost za celotno poslovanje zavoda (vključno z amortizacijo).

V obdobju od leta 2008 do 2009 ministrstvo načrtuje izvedbo razpisa naslednjega paketa oddaje koncesij, pri čemer bo že lahko upoštevalo izkušnje pilotskega projekta. Na podlagi izkušenj iz načrtovanega pilotskega projekta bo ministrstvo oblikovalo primere dobre prakse in jih uporabljalo v prihodnjih letih.

2.1.2 Pomoč na domu

Socialno varstvena storitev pomoč družini na domu obsega pomoč in socialno oskrbo na domu upravičenca pri invalidnosti, starosti ter v drugih primerih, ko socialna oskrba na domu lahko nadomesti institucionalno varstvo.

Storitev spada v pristojnost lokalnih skupnosti, ki so zadolžene za organizacijo, razvoj in financiranje te storitve. To naj bi bil tudi razlog, da ministrstvo ne spremlja redno stanja vključenosti posameznikov v program pomoči na domu oziroma števila oskrbovancev in cen storitve.

³⁵ S sprejetjem Zakona o javno zasebnem partnerstvu (Uradni list RS, št. 127/06; v nadaljevanju: ZJZP) je Državni zbor Republike Slovenije leta 2006 obvezal vse javne naročnike, torej tudi ministrstvo in občine, ki zagotavljajo sredstva za investicije v nove kapacitete institucionalnega varstva, da "v primeru vrednosti nad 5.278.000 eurov lahko javni partner naročilo gradnje oziroma storitve izvede kot javno naročilo samo v primeru, če se glede na ekonomske in druge okoliščine projekta ugotovi, da postopka ni mogoče izvesti v eni izmed oblik javno-zasebnega partnerstva ali to ekonomsko ni upravičeno." (drugi odstavek 8. člena ZJZP).

Podatki, ki jih o storitvi navajamo v nadaljevanju, izhajajo iz Analize podatkov o izvajanju pomoči na domu (v nadaljevanju: analiza), ki jo je ministrstvo pripravilo v letu 2005 na podlagi podatkov 176 občin³⁶ in prikazuje stanje septembra, oktobra in decembra 2004.

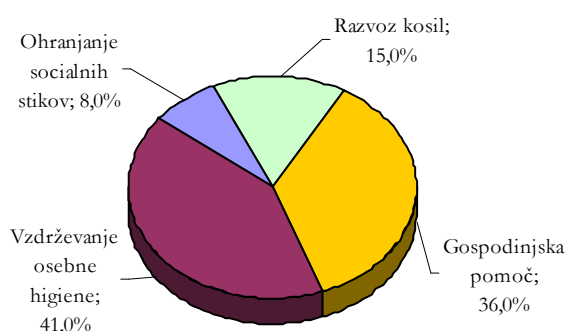
Ministrstvo nima novejših podatkov, načrtuje pa, da naj bi bila analiza, ki bo prikazovala izvajanje pomoči na domu v letu 2007, pripravljena v letu 2008.

Upravičenci do pomoči na domu so:

- osebe, stare nad 65 let, ki so zaradi starosti ali pojavov, ki spremljajo starost, nesposobne za samostojno življenje;
- osebe s statusom invalida;
- kronično bolne osebe, z dolgotrajnimi okvarami zdravja;
- hudo bolni otrok ali otrok s težko motnjo v telesnem ali težko in najtežjo motnjo v duševnem razvoju.

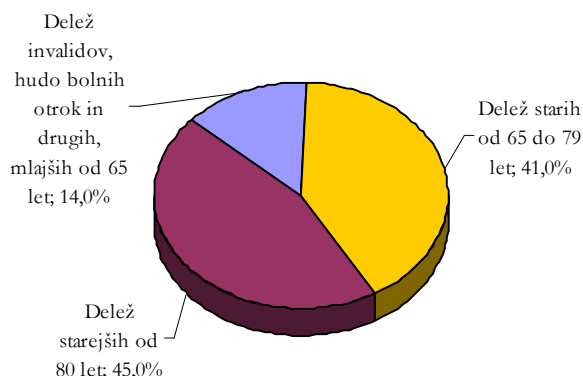
Konec leta 2004 je bilo med uporabniki pomoči na domu 86 odstotkov oseb starejših od 65 let. Struktura uporabnikov pomoči na domu je prikazana na sliki 5. Slika 4 pa prikazuje, katere storitve v okviru pomoči na domu so uporabniki koristili.

Slika 4: Struktura pomoči na domu po vsebini

Vir: ministrstvo.

Slika 5: Struktura uporabnikov pomoči na domu

Vir: ministrstvo.

Storitev pomoči na domu v okviru mreže javne službe opravljajo javni socialno varstveni zavodi ter druge pravne in fizične osebe, ki pridobijo koncesijo na javnem razpisu. Koncesijo za storitev pomoč družini na domu podeljujejo lokalne skupnosti. Konec leta 2004 so pomoč na domu v največ primerih izvajali centri za socialno delo (68 odstotkov), sledijo domovi starejših občanov (15 odstotkov) ter koncesionarji in drugi javni zavodi (vsak 4 odstotke). V devetih odstotkih prejetih odgovorov občine pomoči na domu niso izvajale.

³⁶ Število občin v Sloveniji konec leta 2004 je bilo 193. V 17 občinah storitve pomoči na domu niso izvajali. V podatkih 36 občin so pomanjkljivosti ter napake, zaradi česar so ti podatki upoštevani le pri pregledu števila uporabnikov.

V skladu z ZSV³⁷ je občina obvezana financirati najmanj 50 odstotkov stroškov storitve. Če so pri izvajalcu tudi zaposleni na podlagi aktivne politike zaposlovanja (subvencionirane zaposlitve), posredno sofinancira storitev tudi Republika Slovenija oziroma v njenem imenu ministrstvo. Razliko med celotnimi stroški storitve in občinsko subvencijo ter subvencijo Republike Slovenije plačajo uporabniki. Če uporabniki nimajo dovolj sredstev, doplačajo zavezanci oziroma lokalna skupnost, v skladu z uredbo.

Iz analize je razvidno, da so v povprečju izvajanje pomoči na domu financirali:

- 36 odstotkov občine s plačilom subvencij,
- 17 odstotkov občine s plačilom stroškov vodenja,
- 17 odstotkov Republika Slovenija s plačili za subvencioniranje zaposlitev ter
- 30 odstotkov uporabniki.

Konec leta 2004 so uporabniki pomoči na domu za posamezno uro storitve v povprečju odšteli 911 tolarjev (3,8 evra), kar je ob največ 20 urah pomoči posamezniku v posameznem tednu (največ 80 ur mesečne pomoči posamezniku) znašalo 72.880 tolarjev (304 evre) mesečno.

Ministrstvo v analizi ugotavlja, da so stroški storitve na uro, ki so v povprečju znašali 3.158 tolarjev (13 evrov), v nekaterih občinah preseglji tudi 6.000 tolarjev (25 evrov), in da v nekaterih občinah znašajo vse občinske subvencije manj kot 50 odstotkov cene celotne storitve, kar je v nasprotju z 99. členom ZSV³⁸.

Ministrstvo je pojasnilo, da je financiranje, ki ga izvajajo občine, težko spremljati, saj jim zaradi strukture občinskih proračunov, v katerih izdatki za posamezne dele (storitve) socialne varnosti niso prikazani transparentno, ni omogočen direkten vpogled v obseg sredstev, izplačanih za sofinanciranje pomoči na domu. Pri tem pa je ministrstvo opozorilo vse župane občin, v katerih storitve ne izvajajo v skladu z zakonskimi obveznostmi, da skupaj s centri za socialno delo preverijo dejanske potrebe po pomoči na domu v njihovih občinah in zagotovijo to storitev vsem potencialnim uporabnikom.

Ministrstvo načrtuje odpravo nepravilnosti v spremembi ZSV, in sicer s spremenjenim načinom financiranja socialno varstvenih storitev ob uvedbi pokrajin. Predlog zakona³⁹ predvideva, da bodo pomoč na domu sofinancirale pokrajine ter dodaja, da če pokrajina storitve ne bo financirala, bo to zanjo storila Republika Slovenija ter pokrajini za višino porabljenih sredstev znižala višino finančne izravnave.

Celostne informacije o ceni pomoči na domu, ki jih uporabniki storitve plačujejo izvajalcem, v letu 2007 ministrstvo nima. Iz podatkov na spletnih straneh posameznih izvajalcev pa izhaja, da se te gibljejo med 4 in 6 evri na uro (med 959 tolarjev in 1.438 tolarjev). Iz tako pridobljenih podatkov lahko ocenimo, da pomoč na domu uporabnike mesečno stane od 320 do 480 evrov (od 76.685 tolarjev do 115.027 tolarjev).

Menimo, da bi ministrstvo lahko le s sprotnim spremljanjem podatkov o ceni storitve ter višini subvencij občine sproti opozarjalo na možne nepravilnosti ter s posredovanjem podatkov omogočilo medsebojno primerjavo tudi samim občinam.

³⁷ 99. člen.

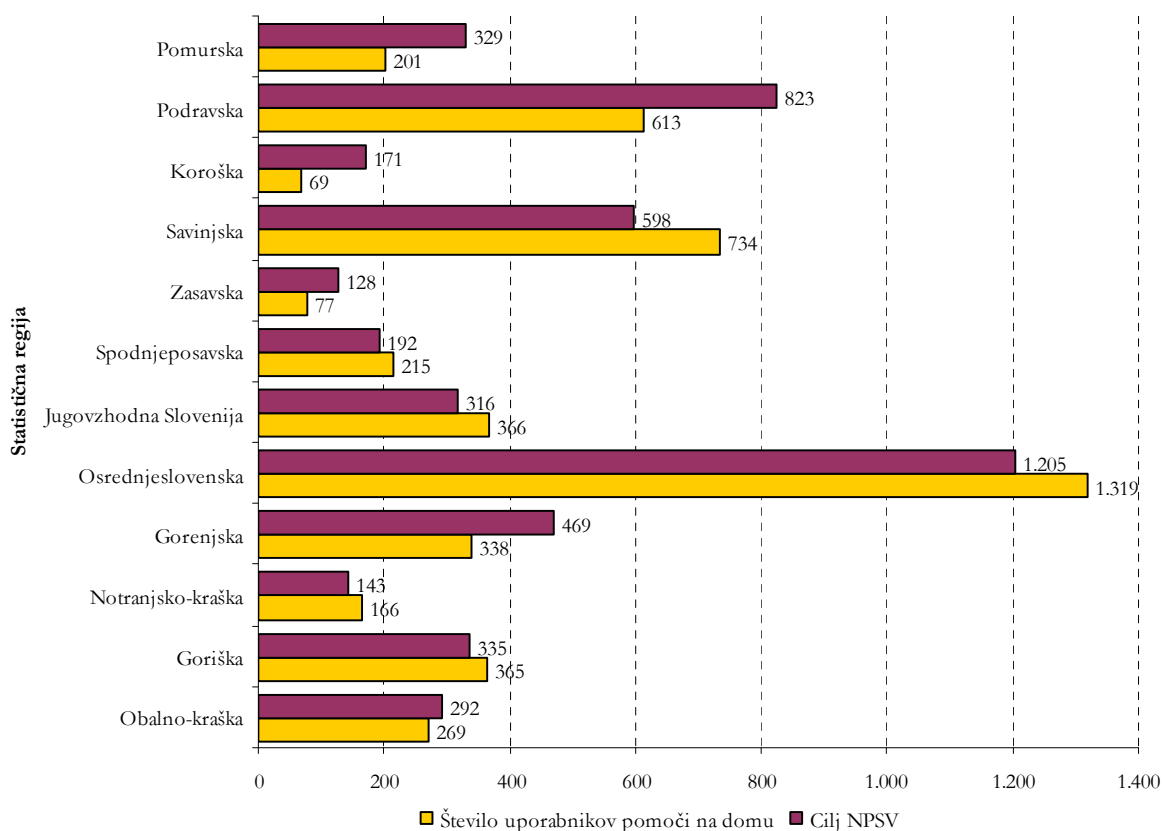
³⁸ Člen določa, da je občina obvezana financirati najmanj 50 odstotkov stroškov storitve.

³⁹ 118. člen predloga zakona (na dan 20. 11. 2007 je bil predlog v fazi delovnega gradiva ministrstva).

Ministrstvo v analizi ugotavlja, da je bilo konec leta 2004 v socialno varstvo storitev pomoči na domu vključeno 4.732 posameznikov, kar pomeni, da število uporabnikov pomoči na domu zaostaja za ciljem, določenim v nacionalnem programu⁴⁰, za 5,4 odstotka. V nacionalnem programu določen cilj je bil, da naj bi do konca leta 2005 to vrsto pomoči uporabljalo 1,8 odstotka starejših od 65 let.

Izračun⁴¹, ki smo ga opravili, da bi primerjali stanje v posameznih regijah, kaže, da je delež uporabnikov pomoči na domu med populacijo starejših od 65 let precej različen. Medtem ko je v Pomurski, Zasavski in Koroški regiji vključenost dosegla zgolj 40 odstotkov do 61 odstotkov ciljne vključenosti⁴² iz nacionalnega programa do leta 2005, je v Notranjsko-kraški ter Spodnjeposavski regiji vključenost posameznikov dosegla 112 odstotkov do 116 odstotkov ciljne vključenosti. Doseganje ciljne vključenosti uporabnikov pomoči na domu po statističnih regijah je prikazano na sliki 6.

Slika 6: Doseganje ciljne vključenosti uporabnikov pomoči na domu po statističnih regijah

Vir: ministrstvo.

⁴⁰ Nacionalni program socialnega varstva do leta 2005, Uradni list RS, št. 31/00.

⁴¹ Podatke o uporabnikih ter ciljnem številu vključenih v storitev pomoči na domu po posameznih občinah, ki so zbrani v analizi, smo pretvorili na raven statističnih regij ter iz razmerja med podatki izračunali ciljno vključenost v odstotkih.

⁴² V skladu s cilji nacionalnega programa socialnega varstva naj bi bilo do konca leta 2005 pomoči na domu deležnih 1,8 odstotka starejših od 65 let oziroma 4.600 upravičencev in 400 drugih odraslih oseb.

V analizi je ministrstvo tudi navedlo, da je povprečno razmerje med številom uporabnikov in izvajalcev (socialnih oskrbovalcev) na domu znašalo 8 proti 1. Razmerje, določeno v normativih⁴³, pa je 5 proti 1.

Izračun, ki smo ga opravili na podlagi podatkov iz analize, kaže, da so tudi v tem segmentu velike razlike med regijami oziroma posameznimi občinami. Najbolj izstopajo občine Žužemberk (Jugovzhodna Slovenija) s 23,9 uporabnika na enega oskrbovalca na domu, Novo mesto (Jugovzhodna Slovenija) z 22,3, Grosuplje (Osrednjeslovenska) z 21,0 ter Ig (Osrednjeslovenska) z 18,5 uporabnika na oskrbovalca na domu.

Tabela 5 prikazuje število uporabnikov pomoči na domu na posameznega oskrbovalca ter čas in število obiskov oskrbovalca, ki ga porabi za oskrbo uporabnika.

Tabela 5: Število uporabnikov pomoči na domu na posameznega oskrbovalca ter čas in število obiskov oskrbovalca, ki ga porabi za oskrbo uporabnika

Statistična regija	Število uporabnikov na oskrbovalca za pomoč na domu	Povprečno število obiskov oskrbovalca na uporabnika na mesec	Efektivni čas, ki ga oskrbovalec v povprečju porabi za enkratno oskrbo uporabnika v minutah
Pomurska	9,0	17	71
Podravska	8,3	19	98
Koroška	3,5	19	127
Savinjska	7,1	16	74
Zasavska	7,3	13	80
Spodnjeposavska	9,7	13	43
Jugovzhodna Slovenija	10,3	13	57
Osrednjeslovenska	8,7	20	58
Gorenjska	6,1	15	63
Notranjsko-kraška	9,9	11	64
Goriška	10,5	19	48
Obalno-kraška	7,7	18	50

Vir: ministrstvo.

⁴³ 6. člen Pravilnika o standardih in normativih socialno varstvenih storitev, Uradni list RS, št. 52/95, 2/98, 19/99, 28/99, 127/03, 125/04, 60/05, 120/05, 2/06 popr., 140/06, 120/07.

Ministrstvo v analizi ni navedlo vzrokov za tako različne stopnje uporabe pomoči na domu. Menimo, da bi ministrstvo že v fazi priprave resolucije, v kateri si je zastavilo cilj vsaj 3-odstotne vključenosti oseb, starejših od 65 let v program pomoči na domu (skupno z drugimi odraslimi osebami 10.900 uporabnikov do konca leta 2010), moralo izvesti podrobno analizo stanja ter ugotoviti, kaj je vzrok razlikam. Na podlagi ugotovljenih vzrokov odstopanj bi ministrstvo moralo ob sprejemu strateškega akta pripraviti tudi ustrezen načrt izvedbe zastavljenega cilja, ki bi podrobneje opredelil način regionalno primerljivega razvoja socialno varstvene storitve pomoči na domu.

Ministrstvo glede izvajanja pomoči na domu navaja, da je "Socialna inšpekcija v zadnjih dveh letih izvedla obsežne inšpekcijske nadzore zagotavljanja in izvajanja socialno varstvene storitve pomoči na domu v vseh občinah v Sloveniji. Posebej je bila v svojih pregledih pozorna tudi na doseganje ciljev Nacionalnega programa socialnega varstva do leta 2010 (NPSV)."

V svojih nadzorih je preverjala:

- ali je storitev pomoč na domu v občini organizirana (ali se izvaja),
- ali se izvaja v obsegu, ki je predviden (upoštevaje postopnost doseganja cilja) v Nacionalnem programu,
- število izvajalcev, ki opravljajo to storitev, ter
- strukturo cene, višino subvencije in podobno.

"Socialna inšpekcija je od občin med drugim zahtevala, da imajo sprejete dolgoročne načrte izvajanja pomoči na domu, ki občine tudi posredno zavezuje, da vsakoletno preverjajo doseženo stanje na tem področju ter ga na tak način primerjajo s cilji NPSV. Ob tem je seveda tudi treba upoštevati, da so potrebe lahko od občine do občine različne, med drugim tudi od načina življenja na posameznem območju (mestno, ruralno okolje) ter tudi od razvitosti drugih oblik pomoči starejšim."

Ministrstvo meni, da "so ravno aktivnosti Socialne inšpekcije, ki jih je izvedla v zadnjem času, še dodatno prispevale k zavedanju posameznih občin o njihovih dolžnostih glede izvajanja in razvoja te socialno varstvene storitve ter njihovi hitrejši odzivnosti na potrebe po zagotavljanju socialne oskrbe za svoje občane."

Vir: ministrstvo.

2.1.3 Družinski pomočnik

Institut družinskega pomočnika je bil uveden leta 2004 in je namenjen polnoletnim osebam s težko motnjo v duševnem razvoju ali težko gibalno oviro⁴⁴, ki potrebujejo pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb (v nadaljevanju: invalidna oseba). Upravičenec do institucionalnega varstva lahko namesto celodnevnega institucionalnega varstva izbere družinskega pomočnika, ki mu nudi pomoč v domačem okolju.

⁴⁴ Pravilnik o pogojih in postopku za uveljavljanje pravice do izbire družinskega pomočnika, Uradni list RS, št. 84/04, veljavnost do 2. 3. 2007.

Pravilnik o pogojih in postopku za uveljavljanje pravice do izbire družinskega pomočnika, Uradni list RS, št. 19/07, veljavnost od 3. 3. 2007

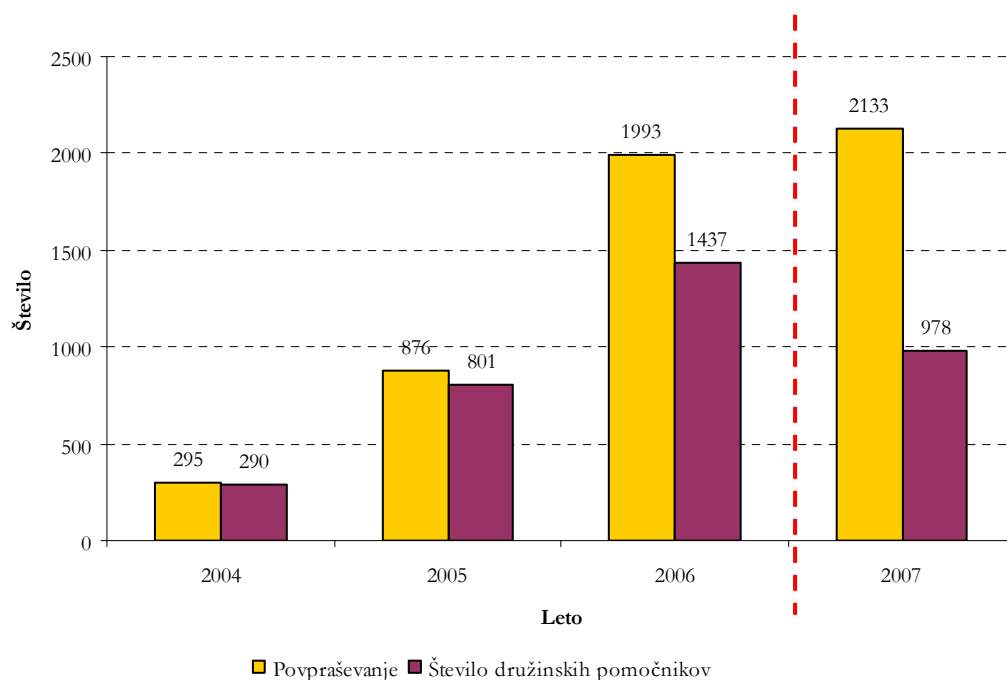
Invalidna oseba uveljavlja pravico do izbire družinskega pomočnika pri pristojnem centru za socialno delo. O pravici do izbire družinskega pomočnika odloča invalidska komisija Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije (v nadaljevanju: invalidska komisija).

Družinski pomočnik je lahko oseba, ki ima stalno prebivališče, kot ga ima invalidna oseba oziroma je eden od družinskih članov invalidne osebe, in se je zato, da bi postala družinski pomočnik, odjavila iz evidence brezposelnih oseb ali je zapustila trg dela oziroma je v delovnem razmerju s krajšim delovnim časom od polnega delovnega časa.

V skladu z ZSV⁴⁵ se sredstva za družinskega pomočnika zagotavljajo iz proračuna občine. Po navedbi ministrstva so občine v letu 2006 za ta namen namenile 1.819.630 tisoč tolarjev.

Od uvedbe instituta družinskega pomočnika leta 2004 do konca leta 2006 se je po podatkih ministrstva število posameznikov, ki jim je invalidska komisija priznala status upravičenca ter možnost izbire družinskega pomočnika, povečalo z 290 na 1.437, medtem ko se je število posameznikov, ki so na invalidsko komisijo naslovili vlogo za dodelitev pravice do izbire družinskega pomočnika, povečalo z 295 na 1.993. Povpraševanje in vključenost upravičencev v institut družinskega pomočnika je prikazana na sliki 7.

Slika 7: Povpraševanje in vključenost upravičencev v institut družinskega pomočnika

Vir: ministrstvo.

Opomba: Za leto 2007 so podatki s stanjem na dan 11. 10., za ostala leta pa na dan 31. 12.

⁴⁵ 99. člen.

Ministrstvo je pojasnilo, da je povečano povpraševanje po možnosti izbire družinskega pomočnika predvsem v nekaterih manjših občinah povzročilo nepričakovano večje proračunske odhodke. Zakon o financiranju občin⁴⁶, ki se uporablja od 1. januarja 2007, in Zakon o socialnem varstvu urejata, da se za financiranje družinskega pomočnika občinam, katerih stroški za ta namen v tekočem letu presegajo 0,35 odstotkov njihove primerne porabe, zagotovijo dodatna sredstva v višini razlike nad tem obsegom, ki jih nameni ministrstvo iz državnega proračuna.

Sprememba zakona⁴⁷, ki vključuje spremembe, povezane z ureditvijo instituta družinskega pomočnika in financiranjem pravice družinskega pomočnika, je bila uveljavljena v januarju 2007.

Sprememba zakona določa, da občina za stroške izvajanja instituta družinskega pomočnika v delu dodatka za pomoč in postrežbo najprej bremeni Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju: ZPIZ), uporabnik oziroma zavezanci pa prispevajo razliko do polnega zneska, razen če so v celoti ali delno oproščeni plačila. Do leta 2007 so stroški za izvajanje instituta družinskega pomočnika v celoti bremenili občinski proračun in tudi uporabnik storitve od ZPIZ ni prejemal dodatka za pomoč in postrežbo.

Občina nameni za storitev družinskega pomočnika mesečni znesek 525 evrov (126 tisoč tolarjev). Od tega zneska občina plača vse prispevke in družinskemu pomočniku nakaže neto znesek, uporabniku oziroma zavezancu pa za plačilo izstavi račun za plačilo storitve v višini, ki predstavlja razliko med dodatkom za pomoč in postrežbo (če ga uporabnik prejema), ki znaša do 467 evrov (do 112 tisoč tolarjev) mesečno⁴⁸, in morebitno subvencijo občine⁴⁹.

Tudi pri družinskem pomočniku smo primerjali število družinskih pomočnikov po statističnih regijah. Podatke za primerjavo smo pridobili iz Analize o delovanju instituta družinskega pomočnika, ki jo je za leto 2006 pripravilo ministrstvo. Primerjava kaže, da so tudi pri družinskem pomočniku precejšnje razlike v številu uporabnikov storitev tega instituta glede na statistične regije, kar je prikazano v tabeli 6 (stolpec 3). V tabeli je prikazan razpon števila družinskih pomočnikov na 1000 prebivalcev, ki kaže, da je v vseh regijah razen Spodnjeposavski in Pomurski število družinskih pomočnikov na 1000 prebivalcev manjše od 1; najmanj v Osrednjeslovenski regiji 0,48 in največ v Spodnjeposavski regiji 2,27.

Število prošelj za odobritev pravice izbire družinskega pomočnika, število odobrenih družinskih pomočnikov ter razmerje le-teh glede na število prebivalcev posamezne statistične regije na dan 31. 12. 2006 je prikazano v tabeli 6.

⁴⁶ Zakon o financiranju občin (ZFO-1), Uradni list RS, št. 123/06.

⁴⁷ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialnem varstvu (ZSV-D), Uradni list RS, št. 105/06 (v nadaljevanju: sprememba zakona).

⁴⁸ Višina dodatka za pomoč in postrežbo od 1. 1. 2007.

⁴⁹ Uredba.

Tabela 6: Število družinskih pomočnikov po statističnih regijah

Statistična regija	Število vloženi vlog	Število družinskih pomočnikov	Število prebivalcev (31. 12. 2005)	Število družinskih pomočnikov na 1.000 prebivalcev
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)=(3)/(4)*1000
Pomurska	168	130	122.453	1,06
Podravska	348	207	319.235	0,65
Koroška	44	44	73.754	0,60
Savinjska	307	214	257.375	0,83
Zasavska	45	33	45.356	0,73
Spodnjeposavska	210	159	69.899	2,27
Jugovzhodna Slovenija	117	85	139.747	0,61
Osrednjeslovenska	322	241	500.021	0,48
Gorenjska	130	119	199.085	0,60
Notranjsko-kraška	52	23	51.173	0,45
Goriška	131	103	119.628	0,86
Obalno-kraška	119	79	105.632	0,75

Opomba: Podatke o številu vlog ter družinskih pomočnikov po posameznih občinah, ki jih je posredovalo ministrstvo, smo pretvorili na raven statističnih regij ter iz razmerja med številom prebivalcev ter številom družinskih pomočnikov izračunali število družinskih pomočnikov na 1000 prebivalcev.

Iz podatkov analize izhaja, da je največ invalidnih oseb (68 odstotkov) pridobilo pravico do izbire družinskega pomočnika zaradi težje gibalne oviranosti. Od skupnega števila invalidnih oseb je 68,5 odstotka invalidnih oseb starejših od 55 let, oziroma 59,9 odstotka starejših od 65 let.

Na podlagi podatkov iz Analize o delovanju instituta družinskega pomočnika lahko ocenimo, da ima institut družinskega pomočnika pomembno vlogo pri ohranjanju kakovostne starosti invalidnih oseb, saj gre pri pravici do izbire družinskega pomočnika predvsem za starejšo populacijo invalidnih oseb. Ob tem pa je zaskrbljujoče, da je sprememba zakona z vidika stroškov, ki jih za izvajanje instituta družinskega pomočnika namenijo občine, tem bistveno olajšala financiranje storitve, a hkrati storitev naredila finančno težje dostopno samim uporabnikom, za katere je bila storitev do leta 2007 brezplačna⁵⁰.

Pri pridobivanju podatkov o številu vlog posameznikov ter številu družinskih pomočnikov⁵¹ smo ugotovili, da ministrstvo nima sprotnega vpogleda v stanje na tem področju.

⁵⁰ Za čas uporabe storitve družinskega pomočnika je ZPIZ uporabnikom prenehal izplačevati dodatek za pomoč in postrežbo. Prav tako ZPIZ tega zneska ni nakazal proračunu občine, ki je posamezno storitev tudi plačevala.

⁵¹ Stanje na dan 11. 10. 2007.

2.1.4 Povzetek ugotovitev o socialno varstvenih storitvah

Na obe vprašanji, ki smo si jih zastavili na začetku, moramo odgovoriti negativno. V Sloveniji posamezne socialno varstvene storitve, namenjene tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih, *ne pokrivajo potreb*. Mreža storitev vsem upravičencem *ne zagotavlja enakih možnosti* vključevanja v posamezne oblike socialno varstvenih storitev glede na kraj, v katerem bivajo.

Ugotovitev, da socialno varstvene storitve ne pokrivajo potreb tistih, ki potrebujejo varstvo in nego drugih, velja predvsem za institucionalno varstvo starejših, kjer je septembra 2007 na sprejem v zavode, ki to storitev izvajajo s skupno kapaciteto 14.242 mest, čakalo 12.293 prosilcev. Na področju institucionalnega varstva starejših s posebnimi potrebami je za varstveno delovne centre s skupno kapaciteto 954 mest julija 2007 na sprejem čakalo 282 prosilcev ter na sprejem v posebne socialno varstvene zavode 265 posameznikov. Kljub velikemu številu čakajočih pa lahko ugotovimo, da ministrstvo z zagotovitvijo novih kapacitet skuša uresničevati pričakovane učinke resolucije.

Ministrstvo nima aktualnih podatkov glede vključenosti posameznikov v program pomoči na domu. Zadnja analiza področja namreč obravnava stanje konec leta 2004, kar tudi pomeni, da ministrstvo nima sprotnega in celovitega vpogleda v podatke o številu vključenih v program pomoči na domu, številu oskrbovalcev ter cenah storitve.

Povpraševanje po storitvi družinskega pomočnika narašča vse od uvedbe v letu 2004. Do konca leta 2006 je naraščalo tudi število uporabnikov, ki pa je začelo na začetku leta 2007 upadati. Ministrstvo razlogov za povečevanje razlike med povpraševanjem in dejanskim številom družinskih pomočnikov še ni proučilo, ocenjuje pa, da je upad posledica spremembe načina financiranja storitve, ki velja od januarja 2007 in zdaj najbolj bremeni uporabnike.

Pri primerjanju možnosti vključevanja v posamezne oblike socialno varstvenih storitev po posameznih statističnih regijah smo ugotovili, da se stanje razlikuje ter da je tudi obseg povpraševanja različen. Na področju institucionalnega varstva v nobeni regiji ni prostih kapacitet. Glede razširjenosti socialno varstvene storitve pomoči na domu in družinskega pomočnika po posameznih regijah pa lahko ugotovimo, da je zelo različna.

Zaradi neenakomerno razporejenih kapacitet in tudi večjega povpraševanja po vključitvi v institucionalno varstvo starejših, predvsem v Osrednjeslovenski ter Gorenjski regiji, je prebivalcem teh regij ta socialno varstvena storitev manj dostopna, kar se kaže tudi v številu čakajočih na sprejem.

Tudi pri pomoči na domu prihaja do razlik po posameznih predelih Slovenije. Gre predvsem za velike razlike v številu uporabnikov pomoči na domu na posameznega oskrbovalca. Oceno, da so razlike velike, utemeljujemo s podatkom, da je v nekaterih občinah število uporabnikov na posameznega oskrbovalca večje od 20, v eni izmed regij pa manjše od 4, pri čemer je predpisanih pet uporabnikov na enega oskrbovalca. Zaradi različnega števila uporabnikov pomoči na domu na oskrbovalca po posameznih občinah obstaja utemeljen dvom o primerljivosti storitve izvajanja programa glede na kraj bivanja upravičencev.

Ugotovili smo, da se cene, ki jih za posamezno socialno varstveno storitev (institucionalno varstvo starejših, pomoč na domu ter družinski pomočnik) plača uporabnik kljub dejstvu, da so uporabniki teh storitev deležni različne pomoči, skorajda ne razlikujejo⁵².

Menimo, da se upravičenci do socialno varstvenih storitev ter njihovi svojci v prevladujočem deležu odločajo predvsem za storitve institucionalnega varstva, ker cena poleg nastanitve ter socialne oskrbe vključuje tudi zdravstveno oskrbo in druge storitve, npr. pripravo obrokov hrane. Z vidika uporabnika je ta izbira najbolj gospodarna, predvsem v primerjavi z institutom družinskega pomočnika, ki ga uporabniki skoraj v celoti financirajo sami.

Ocenjujemo, da je prevladujoče povpraševanje po institucionalnem varstvu starejših lahko posledica politike ministrstva, ki tej storitvi namenja največ pozornosti, kar se kaže tudi ali predvsem v nesorazmernem deležu javnih sredstev, ki jih država nameni izvajanju posamezne socialno varstvene storitve. Največ javnih sredstev na uporabnika storitev se namenja prav institucionalnemu varstvu, saj so javna sredstva poleg sofinanciranja stroškov same oskrbe uporabnikov namenjena tudi gradnji ter vzdrževanju objektov.

Menimo, da bi ministrstvo lahko s postopnim izenačevanjem višine javnih sredstev, ki jih nameni na posameznega uporabnika različnih socialno varstvenih storitev, doseglo pravičnejša razmerja v izdatkih, ki jih imajo uporabniki za posamezno storitev, ter odločilno prispevalo k bolj izravnanim povpraševanju po vključitvi posameznikov v različne socialno varstvene storitve.

Ministrstvo pričakuje, da bo do leta 2010 doseglo cilje, ki si jih je zastavilo v resoluciji, in sicer tako glede kapacitet kot števila vključenih v socialno varstvene programe. Ocenjujemo, da bi moralo ministrstvo nameniti posebno pozornost in skrb razvoju ostalim socialno varstvenim storitvam, predvsem oblikam pomoči na domu, saj ne bo zadostilo naraščajočim potrebam po institucionalnem varstvu, za katerega je največje povpraševanje in katerega izkazane potrebe že presegajo pričakovane učinke iz resolucije.

2.2 Kako Republika Slovenija zagotavlja informiranost potencialnih uporabnikov varstva in nege drugih

Pri zagotavljanju informiranosti javnosti o možnostih vključevanja v programe, ki te storitve zagotavljajo, nas je zanimalo:

- *Ali ministrstvo zagotavlja dostopnost informacij o storitvah in programih socialnega varstva in na kakšen način?*
- *Ali ministrstvo preverja, ali je način informiranja, kot ga izvajajo oziroma ga v skladu z usmeritvami ministrstva izvajajo drugi, učinkovit, in kako?*

Ministrstvo je v resoluciji problematiko informiranosti potencialnih uporabnikov opredelilo predvsem v sklopu ukrepov za doseglo cilja *izboljšati dostop do storitev in programov*, in sicer:

- centri za socialno delo in specializirani izvajalci bodo okrepili izvajanje prve socialne pomoči za posamezne vrste uporabnikov, zlasti programe pomoči za otroke in družine, starejše ljudi, osebe s

⁵² Če uporabnik plača celotno ceno storitve.

posebnimi potrebami in s težavami v duševnem zdravju ter marginalizirane skupine; za to bodo izdelani ustrezni podporni instrumenti in programi;

- vzpostavitev centralne informacijsko-svetovalne točke za starejše, kjer bodo uporabnikom storitev na voljo sprotne neodvisne informacije o ponudbi ter svetovanje z različnih področij, da bi se povečala socialna vključenost.

Ministrstvo je posredovalo podatek, da je v obdobju od leta 2002 do vključno 2006 namenilo informiranju javnosti 109.929 tisoč tolarjev ter da so poleg tega zneska del promocijskega materiala financirali tudi pristojni direktorati.

Iz posredovanih podatkov in razgovorov z zaposlenimi na ministrstvu lahko ugotovimo, da ministrstvo občasno prek naročenih raziskav spremlja seznanjenost javnosti o uvajanju novosti na področju socialne varnosti ter da mesečno načrtuje aktivnosti o informiranju strokovne javnosti in uporabnikov storitev.

O novostih s področja socialno varstvenih storitev ministrstvo običajno informira javnost na tiskovnih konferencah, ob posameznih dogodkih, pa tudi z izdajo zloženek ali posebnih obvestil prek medijev. Ministrstvo tudi financira oddaje na nekaterih radijskih postajah, v katerih predstavlja novosti. Pri preverjanju financiranja radijskih postaj smo ugotovili, da je imelo ministrstvo v letu 2006 sklenjeno pogodbo o predvajanju rednih mesečnih radijskih oddaj le z eno, zasebno radijsko postajo, in sicer v vrednosti 1.438 tisoč tolarjev. Tej radijski postaji je ministrstvo v letu 2006 s proračunske postavke 5905 *Seznanjanje javnosti s pravicami s področja socialne varnosti*⁵³ izplačalo 1.895 tisoč tolarjev. Ostala sredstva s te proračunske postavke v vrednosti 465 tisoč tolarjev je ministrstvo namenilo fizični osebi, pri tem pa ni pojasnilo namena porabljenih sredstev.

Ministrstvo obvešča javnost tudi prek svojih spletnih strani, po brezplačnem telefonu in prek svojih izvajalcev.

Pojasnilo ministrstva

Obveščanje širše javnosti o socialno varstvenih storitvah ministrstvo zagotavlja tudi prek različnih prireditev, kot je npr. vsakoletni Festival za tretje življenjsko obdobje, ki ga organizira Zveza društev upokojujencev Slovenije, sofinancira pa tudi ministrstvo.

Na podlagi pridobljenih odgovorov in pojasnil ni mogoče oceniti uspešnosti ministrstva pri informiranju širše javnosti glede izvajanja obstoječih ter ob uvajanju novih socialnih varstvenih storitev.

Kljub zloženkam⁵⁴, ki jih je ministrstvo izdalo, ter navedbi ministrstva, da "vedno znova iščejo načine, kako hitreje in učinkoviteje informirati uporabnike" ter "težijo k temu, da bi bile informacije o vseh vrstah

⁵³ V obrazložitvah zaključnega računa proračuna za leto 2006 je ministrstvo v obrazložitvah dejavnosti v okviru proračunske postavke navedlo, kateri ukrepi (aktivnosti) za doseganje ciljev so bili izvršeni glede na načrtovane in kateri ne: "V sprejetem proračunu za leto 2006 je bilo zagotovljenih 11.673 tisoč tolarjev, v veljavnem pa 2.761 tisoč tolarjev. Ministrstvo je sredstva v znesku 2.359 tisoč tolarjev namenilo za pripravo in izvedbo več informativnih kontaktnih radijskih oddaj, namenjenih seznanjanju javnosti s pravicami na področju dela, zaposlovanja, družine, invalidskega varstva in socialne varnosti".

⁵⁴ Zloženke, izdane v obdobju od 2002 do 2006: Institucionalno varstvo, Pomoč na domu (oprostitve plačila), Dnevni centri za starejše in Varovana stanovanja.

pomoči enakovredno dostopne", lahko ugotovimo, da ministrstvo natisnjenih zloženek ne razdeljuje načrtno in ne spremlja njihove uporabe. Ministrstvo ne more z gotovostjo odgovoriti na vprašanje, kje so natisnjene zloženke uporabnikom na voljo.

Pri naključno izbranih centrih za socialno delo smo ugotovili, da informacij v tiskani obliki za institut družinskega pomočnika nimajo, glede zloženke o možnosti institucionalnega varstva pa so nas napotili na domove za starejše.

Tabela 7: Pregled informiranja po posameznih vrstah storitev

Vrsta storitve	Oblika oziroma način informiranja javnosti
Pomoč na domu	-
Institucionalno varstvo starejših	<ul style="list-style-type: none"> spletne strani ministrstva in posameznih izvajalcev; spletne strani Skupnosti socialnih zavodov Slovenije⁵⁵; izdaja publikacij ministrstva⁵⁶, informativne zloženke zagotavljajo tudi vsi izvajalci; dnevno dajanje telefonskih informacij in svetovanje ter pomoč pri reševanju problematike starejših oseb.
Družinski pomočnik	<ul style="list-style-type: none"> spletne strani ministrstva; navodila ministrstva centrom za socialno delo in občinam; telefonsko svetovanje, pisni odgovori na dopise.
Institucionalno varstvo odraslih s posebnimi potrebami	<ul style="list-style-type: none"> spletne strani ministrstva, kjer je objavljen seznam izvajalcev storitev; ministrstvo obvešča centre za socialno delo in republiške invalidske organizacije, te pa občinske, o vseh spremembah predpisov, pri katerih tudi v javni razpravi sodelujejo in vplivajo na predložene spremembe ali sprejem novih predpisov; pošilja tudi obvestila in pojasnila o aktualni problematiki in jih seznanja s sprejetimi stališči ministrstva.⁵⁷

Vir: ministrstvo.

Opomba: Ministrstvo ni posredovalo podatkov o oblikah oziroma načinu informiranja javnosti o izvajanju storitve pomoči na domu. Pri pregledu spletnih vsebin smo ugotovili, da so informacije o pomoči na domu ter institucionalnem varstvu tudi na portalu e-Uprava⁵⁸.

Ministrstvo navaja svetovni splet kot enega najpogostejših načinov informiranja javnosti. Ob upoštevanju, da je imelo v Sloveniji v prvem četrletju leta 2007 dostop do interneta že 57,6 odstotka gospodinjstev⁵⁹ in

⁵⁵ Na podlagi javnega pooblastila zagotavlja evidenco o vloženi prošnji uporabnikov (modul prošnje).

⁵⁶ Kako do varne starosti in Leta prijetna - oblike pomoči starejšim ljudem.

⁵⁷ Uporabniki institucionalnega varstva varstveno delovnih centrov so praviloma obravnavani že od otroštva, informacije o pravicah upravičenci oziroma njihovi zakoniti zastopniki dobijo že na centrih za socialno delo in njihovih "matičnih" invalidskih organizacijah.

⁵⁸ [URL: <http://e-uprava.gov.si>].

⁵⁹ Statistični urad Republike Slovenije [URL: http://www.stat.si/tema_ekonomsko_infidruzba_informacijsko.asp].

da tako stopnja dostopnosti interneta kot tudi trend uporabe svetovnega spleta naraščata ter da je lahko tak način informiranja tudi zaradi možnih povezav in ažuriranja podatkov med najučinkovitejšimi načini informiranja, smo pridobljene podatke o informiranju preverili na spletnih straneh ministrstva in drugih izvajalcev programov nudenja pomoči tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih.

Pri pregledu spletnih strani ministrstva smo najprej ugotovili, da so posamezne storitve, namenjene tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih, predstavljene glede na število in uporabnost informacij zelo različno. Preverili smo tudi povezave z izvajalci storitev in ugotovili, da imajo le redki svoje spletne strani ter da je uporabnost informacij, ki so nam dostopne na teh spletnih straneh izvajalcev, različna.

Poleg spletnih strani ministrstva je na svetovnem spletu sicer mogoče najti kar nekaj drugih virov informacij. Med njimi je vredno omeniti spletno mesto Skupnosti centrov za socialno delo⁶⁰ ter osrednji portal e-Uprava, kjer uporabniki lahko najdejo podatke o nekaterih življenjskih situacijah s področja socialnega varstva.

Pomoč na domu je na spletnih straneh ministrstva zgolj omenjena kot oblika socialno varstvene storitve. Spletne strani Skupnosti centrov za socialno delo pri oprostitev pri plačilu storitev vsebujejo opis pomoči na domu, med sezname pa je tudi seznam vseh 62 centrov za socialno delo v Sloveniji z navedbo kontaktnega elektronskega naslova in telefonske številke. Pri preverjanju spletnih strani centrov za socialno delo smo ugotovili, da jih ima le devet navedene povezave na spletne strani⁶¹, pri teh pa najdemo tudi podrobnejše informacije o pomoči na domu ter tudi obrazce posameznih vlog.

Glede na to, da so za izvajanje storitve pomoči na domu zadolžene občine, smo preverili tudi njihove spletne strani in pri manjšem številu občin tudi našli informacije o tej obliki socialno varstvene storitve.

Pri pregledu seznama zavodov, ki opravljajo *institucionalno varstvo starejših*, objavljenega na spletni strani ministrstva⁶², smo ugotovili, da ima le 19 izmed 80 zavodov navedeno povezavo na njihove spletne strani. Ti zavodi na spletu nudijo izčrpne informacije tako o možnosti, vrsti in ceni nastanitve kot o spremljevalnih dejavnostih ter dogodkih, ki jih zavod organizira.

Podrobnejše informacije o domovih in posebnih zavodih, ki omogočajo institucionalno varstvo starejših, ki vsebujejo tudi povezave na posamezne zavode, razdeljene po regijah, ter pregled števila čakajočih na sprejem, so na spletni strani Skupnosti socialnih zavodov Slovenije⁶³.

Na spletnih straneh ministrstva je objavljena izčrpna informacija o institutu *družinskega pomočnika*, ki zajema vse bistvene podatke o institutu, pravici do izbire, postopku pridobivanja pravice, nalogah ter pravicah družinskega pomočnika, financiranju, nadzoru in statističnih podatkih o upravičencih in tudi o družinskih pomočnikih. Informacija je objavljena tudi na straneh Skupnosti centrov za socialno delo in na straneh manjšega števila občin.

⁶⁰ [URL: <http://www.gov.si/csd/>].

⁶¹ [URL: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/seznam_izvajalcev/centri_za_socialno_delo/].

⁶² [URL: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/seznam_izvajalcev/domovi_za_starejse/].

⁶³ [URL: <http://www.ssz-slo.si/>].

Na spletnih straneh ministrstva je objavljen tudi seznam izvajalcev *institucionalnega varstva odraslih s posebnimi potrebami* ter drugih izvajalcev na področju socialnega varstva⁶⁴.

Primer 1: Nudnje prve socialne pomoči⁶⁵

Za pomemben del informiranja o možnostih vključevanja v programe oziroma izbire storitve smo ocenili pripravljenost nudenja prve socialne pomoči, ki jo izvajajo centri za socialno delo. Izbijajoč iz predpostavke, da so centri za socialno delo najbolj poznana institucija na področju socialnega varstva, pri tem pa je nudenje prve socialne pomoči kot zakonsko določilo dokaj nepoznana storitev, smo preverili, ali so potencialni uporabniki pomoči ob prvem stiku s centrom za socialno delo, deležni pomoči, kot jo predvideva institut prve socialne pomoči, oziroma ali dobijo informacije o možnosti uporabe te storitve.

Kljub temu, da Pravilnik o standardih izvedbo prve socialne pomoči določa v obliki osebnega razgovora, je iz Kataloga storitve prve socialne pomoči⁶⁶, v katerem so predstavljeni prispevki posameznih centrov za socialno delo, razvidno, da strokovni svetovalci, zaposleni na centrih za socialno delo, med uporabnike prve socialne pomoči štejejo tudi "vse, ki telefonsko pokličejo na center za socialno delo, pa ne vedo, koga želijo, in vse, ki se na center za socialno delo obrnejo pisno in je njihov dopis nejasen glede opredelitve problema"⁶⁷.

Z metodo "skritega nakupovanja" smo po telefonu pri sedmih naključno izbranih centrih za socialno delo za primer iz resnične življenjske situacije preverili:

- dostopnost pristojnih svetovalcev;
- ustrežnost informacij - katere izmed možnih rešitev svetovalci predstavijo in ali stranki ponudijo tudi osebno obravnavo ter
- razpolaganje centrov z informacijami v tiskani obliki in predstavitev na spletnih straneh, s pomočjo katerih bi posamezniku olajšali izbiro najprimernejšega programa socialne pomoči.

Izmed sedmih centrov za socialno delo, ki smo jih poklicali, nas dva telefonista nista vezala k pristojnemu svetovalcu, saj sta sama ocenila, da je za naš primer primerna le pomoč na domu in sta nas napotila na Zavod za pomoč na domu. Poklicali smo zavod za pomoč na domu, kjer so nam podrobno predstavili storitev pomoči na domu, za vse ostale oblike storitev pa so nas ti napotili nazaj na center za socialno delo.

Informacije o možnih storitvah s področja socialnega varstva in nege smo dobili v vseh petih primerih, v katerih nas je telefonist vezal k pristojnemu svetovalcu. Vsi svetovalci so nas seznanili s programom pomoči na domu, trije svetovalci so predstavili tudi možnost izbire družinskega pomočnika ter institucionalno varstvo v domu za starejše občane, en svetovalec je predstavil možnost začasnne namestitve v domu, dva možnost dnevnega varstva v domu in en možnost dostave pripravljenih obrokov hrane na dom. V enem primeru pa je pristojni svetovalec posredoval napačno informacijo, da se institut družinskega pomočnika ukinja.

Vseh pet svetovalcev nas je seznanilo z obveznostmi in pravicami glede posameznih programov socialne pomoči, ki so jih predstavili kot možno izbiro, dva pa sta nas seznanila tudi z mrežo izvajalcev. Štirje od petih svetovalcev so nas povabili na

⁶⁴ [URL: http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/izvajalci_na_podrocju_socialnega_varstva/].

⁶⁵ 12. člen ZSV določa: "Prva socialna pomoč po tem zakonu obsega pomoč pri prepoznavanju in opredelitvi socialne stiske in težave, oceno možnih rešitev ter seznanitev upravičenca o vseh možnih oblikah socialno varstvenih storitev in dajatev, ki jih lahko uveljavi, ter o obveznostih, ki so povezane z oblikami storitev in dajatev, kakor tudi seznanitev upravičenca o mreži in programih izvajalcev, ki nudijo socialno varstvene storitve in dajatve."

⁶⁶ Bilten Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije, št. 6, april 2004.

⁶⁷ Predstavitev izvajanja prve socialne pomoči na Centru za socialno delo Ljubljana Vič-Rudnik. Iz predstavitev ostalih centrov za socialno delo je razvidno, da prvo socialno pomoč po telefonu nudita tudi centra za socialno delo Kranj in Sežana.

osebni razgovor, trije so nas napotili po dodatne informacije v dom za starejše občane, dva pa sta nam predlagala pogovor še z drugim svetovalcem.

Razen na treh centrih za socialno delo, kjer imajo zloženko o pomoči na domu, drugih informacij v tiskani obliki centri za socialno delo nimajo.

Na podlagi izvedenega preizkusa na vzorcu sedmih naključno izbranih centrov za socialno delo lahko ugotovimo, da:

- *so bili svetovalci po telefonu dostopni v petih od sedmih centrov za socialno delo;*
- *da so se vsi svetovalci, s katerimi smo govorili, odzvali ter nam skušali pomagati rešiti predstavljeni problem, vendar pa večina svetovalcev ni predstavila vseh možnosti pomoči za primer, ki smo ga predstavili, v enem primeru pa smo dobili celo napačne informacije; štirje svetovalci so nas povabili na osebni razgovor;*
- *da centri za socialno delo nimajo informacij v tiskani obliki.*

2.2.1 Povzetek ugotovitev o zagotavljanju informiranosti

Ministrstvo nima izdelane strategije z jasno določenimi cilji na področju informiranja potencialnih uporabnikov storitev pomoči tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih in tudi sistematično ne spremlja informiranosti javnosti o ponudbi socialno varstvenih storitev izvajalcev. Ministrstvo tudi nima natančnega pregleda nad porabljenimi sredstvi, ki jih neposredno namenja informiranju javnosti, in tudi ne nad sredstvi, ki jih za informiranje namenja izvajalcem programov oziroma storitev.

Ocenjujemo, da je informiranost potencialnih uporabnikov storitev in programov slaba, predvsem glede možnosti primerjave in izbire ustrezne storitve. Ugotovimo lahko, da so informacije o znanih storitvah, npr. domovih za starejše občane, številnejše, bolj podrobne in na voljo tako v tiskanih oblikah kot na svetovnem spletu. Informacij o drugih vrstah storitev, kot npr. pomoč na domu in družinski pomočnik, pa je manj in so tudi težje dostopne.

Kljub temu, da prva socialna pomoč predstavlja pomemben del tako glede informiranja o vrstah socialno varstvenih storitev kot pomoči pri samem prepoznavanju socialnih problemov, informacij o nudenju prve socialne pomoči na spletnih straneh ministrstva ni.

Informacije o prvi socialni pomoči so na spletnih straneh centrov za socialno delo, in sicer tistih, ki svojo spletno stran imajo, ter na spletnih straneh Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije, kjer pa je o prvi socialni pomoči zgolj kratka informacija in naziv predpisa, ki storitev podrobneje ureja.

Ocenjujemo, da ministrstvo z obstoječim načinom izvajanja in financiranja informiranosti ne izpolnjuje cilja resolucije o izboljšanju dostopnosti do storitev in programov.

2.3 Kako se potrebe upravičencev odražajo v državnem proračunu

Strategije in z njimi določeni cilji, v katerih se praviloma odražajo potrebe upravičencev, se uresničujejo z državnim proračunom oziroma proračuni lokalnih skupnosti, odvisno od pristojnosti, ki so zakonsko določene. Iz odhodkov proračuna mora biti razvidno, kdo je uporabil javna sredstva, kaj se je z njimi plačalo ter zakaj in kako so bili z javnimi sredstvi izpolnjeni zastavljeni cilji. O uspehu pri doseganju

zastavljenih ciljev mora proračunski uporabnik v okviru zaključnega računa proračuna pripraviti poročilo o doseženih ciljeh in rezultatih⁶⁸ (v nadaljevanju: poročilo).

Da bi dobili odgovore na vprašanja:

- *ali je bilo ministrstvo v letu 2006 uspešno pri doseganju zastavljenih ciljev na področju programov in storitev, namenjenih tistim, ki potrebujejo varstvo in nego drugih, in*
- *ali se potrebe upravičencev do varstva in nege drugih odražajo v državnem proračunu,*

smo v proračunu ministrstva za leto 2006 preverili podprogram 20042603 *Socialno varstvo starih* (v nadaljevanju: podprogram). Gre za podprogram, v okviru katerega so proračunske postavke, ki pokrivajo področja, kot so investicijski, zagonski in vzdrževalni stroški za delovanje socialno varstvenih zavodov za starostnike, zagonski stroški centrov za pomoč na domu, intervencije v socialnem varstvu, programi za mreže domov za starostnike in programi za duševno zdravje.

⁶⁸ 62. člen Zakona o javnih financah, Uradni list RS, št. 79/99, 124/00, 79/01, 30/02 in Navodilo o pripravi zaključnega računa državnega in občinskega proračuna ter metodologije za pripravo poročila o doseženih ciljeh in rezultatih neposrednih in posrednih proračunskih uporabnikov proračuna, Uradni list RS, št. 12/01, 10/06, 8/07.

Tabela 8: Podprogram 20042603 Socialno varstvo starih

Proračunska postavka		Ekonomski namen	Realizacija 2006 v tisoč tolarjih	
1047	Centri za pomoč na domu - zagonski stroški	4310	Investicijski transferi neprofitnim organizacijam in ustanovam	0
		4320	Investicijski transferi občinam	4.490
		4322	Investicijski transferi v državni proračun	0
1440	Zagonski stroški delovanja socialno varstvenih zavodov in njihovih enot	4133	Tekoči transferi v javne zavode	11.000
6195	Investicijsko vzdrževanje socialno varstvenih zavodov	4205	Investicijsko vzdrževanje in obnove	93.942
		4208	Študije o izvedljivosti projektov, projektna dokumentacija, nadzor in investicijski inženiring	2.658
6848	Zagotavljanje, vzdrževanje in oprema posebnih socialno varstvenih zavodov	4202	Nakup opreme	36.266
		4204	Novogradnje, rekonstrukcije in adaptacije	154.262
		4208	Študije o izvedljivosti projektov, projektna dokumentacija, nadzor in investicijski inženiring	36.086
7881	Intervencije v socialnem varstvu	4026	Poslovne najemnine in zakupnine	2.634
		4205	Investicijsko vzdrževanje in obnove	280
		4323	Investicijski transferi javnim zavodom	0
7884	Program mreže domov za starostnike	4200	Nakup zgradb in prostorov	300.450
		4204	Novogradnje, rekonstrukcije in adaptacije	287.998
		4208	Študije o izvedljivosti projektov, projektna dokumentacija, nadzor in investicijski inženiring	105.906
Skupaj			1.035.972	

Vir: predlog zaključnega računa proračuna za leto 2006.

V okviru podprograma je ministrstvo največ sredstev namenilo investicijam, med investicijami pa institucionalnemu varstvu starejših – proračunska postavka 7884 Program mreže domov za starostnike.

Uspešnosti izvajanja podprograma 20042603 Socialno varstvo starih v predlogu zaključnega računa proračuna za leto 2006 ni mogoče oceniti, saj cilji niso izraženi na način, ki bi omogočal merjenje njihove realizacije. Tako dolgoročni kot letni cilji podprograma so v poročilu navedeni le opisno, brez ustreznih kazalnikov uspešnosti. Pri tem je ministrstvo pri oceni uspeha pri doseganju zastavljenih letnih ciljev z oceno gospodarnosti in učinkovitosti zapisalo, da so bila "planirana sredstva porabljena gospodarno". Iz poročila tudi izvemo, da je ministrstvo za navedeni podprogram v letu 2006 porabilo 1.035.972 tisoč tolarjev, kar je za 0,4 odstotke manj kot v letu poprej.

Iz poročila ministrstva ni razvidno, ne na ravni podprograma in tudi ne na ravni proračunskih postavk, kakšno je npr. število domov za starejše občane, kolikšne so njihove kapacitete, kakšna sta zasedenost in povpraševanje, kar pomeni, da iz poročila niso razvidne potrebe upravičencev. Iz proračuna ministrstva za leto 2006 ni mogoče oceniti, ali ministrstvo uresničuje cilje iz resolucije: najmanj 5 odstotkov prebivalcev, starih 65 let in več ter/oziroma 16.600 mest za celodnevno obravnavo in vsaj 300 mest za kratkotrajne namestitve. Gre za merila⁶⁹, ki jih za doseganje ciljev na področju varstva in oskrbe v domovih za starejše osebe, določa resolucija.

Primer 2: Oblikovanje kazalcev za spremljanje učinkov izvajanja resolucije

Oblikovanje kazalcev za spremljanje učinkov izvajanja resolucije oziroma nacionalnega programa socialnega varstva 2006 - 2010 je bila v letu 2006 naloga Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo (v nadaljevanju: inštitut). Inštitut je v letu 2006 pripravil le osnutek podpore resoluciji s kazalci za merjenje njenih učinkov in je nalogo nadaljeval v letu 2007. Z naborom kazalcev bodo sistemsko spremljali področja, ki izhajajo iz resolucije in pripravili predloge za delovanje na področju socialnega varstva, s poudarkom na dostopnosti, regionalni porazdelitvi, učinkovitosti in racionalnosti programov. Poročilo, ki bo sestavljeno tako iz kazalcev kot tudi konkretnjših analiz, naj bi inštitut pripravil v letu 2008.

Ugotovimo lahko, da ministrstvo še vedno nima izdelanih kazalcev za spremljanje doseganja zastavljenih ciljev, določenih v resoluciji.

Ministrstvo v poročilu navaja, da se dejavnosti za doseganje dolgoročnih ciljev podprograma izvajajo v skladu z resolucijo in sprotimi potrebami ter na podlagi razpoložljivih sredstev. Pri tem navaja, da so dolgoročni cilji podprograma usmerjeni v učinkovito zagotavljanje materialnih pogojev za izvajanje različnih oblik pomoči starejšim osebam in odraslim osebam s posebnimi potrebami, predvsem so to:

- širjenje in posodobitev kapacitet mreže socialno varstvenih storitev v skladu s potrebami uporabnikov v lokalnih okoljih (domovi starejših občanov, možnost oskrbe na domu v domačem in uporabniku bolj prijaznem okolju);
- urejanje objektov oziroma prostorov, ki so namenjeni izvajanju bivanja ali izvajanju dejavnosti oziroma programov, namenjenih tej ciljni skupini uporabnikov (starejši, odrasli s posebnimi potrebami) v skladu z normativi in standardi;
- vzpostavitev in razvoj novih oblik storitev oziroma programov, ki bodo zadovoljili različne potrebe uporabnikov oziroma jim bodo na ta način omogočena pestrost ponudbe in ustrezne bivalne razmere, skrb in nega.

Pri poročanju o letnih ciljih podprograma ministrstvo med drugim navaja, da so bili, v skladu s programom dela in prioriteta iz resolucije, letni cilji na področju infrastrukture za starejše usmerjeni predvsem v posodobitev obstoječe mreže domov.

⁶⁹ Količinska merila za javne socialnovarstvene storitve določena v okviru meril za razvoj mreže javne službe – poglavje V. resolucije.

Računsko sodišče je pri ministrstvu od leta 2001 izvedlo več revizij, ki so obsegale tudi oceno poročila o doseženih ciljih in rezultatih oziroma obravnavala problematiko k ciljem usmerjenega proračuna⁷⁰. Pri pregledu poročila ministrstva za leto 2006 lahko ugotovimo, da ministrstvo pri pripravi poročila o doseženih ciljih in rezultatih v delu, ki se nanaša na obravnavani podprogram, ni upoštevalo priporočil, ki jih je računsko sodišče že izreklo ministrstvu o problematiki k ciljem usmerjenega proračuna.

Ministrstvo v poročilu tudi ne omenja, da je bilo leto 2006 prvo proračunsko leto po zaključenem nacionalnem programu do leta 2005 ter da se je z letom 2006 pričelo uresničevanje resolucije, ki zajema obdobje od leta 2006 do 2010. Ministrstvo bi moralo v poročilu predstaviti vsaj povzetek doseženih ciljev iz nacionalnega programa do leta 2005 in s tem tudi določiti izhodišča za nadaljnji razvoj obravnavanega področja za prihodnje obdobje.

Na vprašanje, kako je ministrstvo ugotovilo potrebe in na njihovi podlagi določilo cilje v resoluciji, je ministrstvo odgovorilo, da pri pripravi strategije ni posebej ugotavljalo potreb potencialnih uporabnikov, temveč je upoštevalo evropske standarde. To pomeni, da ministrstvo ne more z gotovostjo trditi, da so cilji resolucije odraz dejanskih potreb, ki bi upoštevale tudi želje in pričakovanja tako trenutnih uporabnikov kot generacije, ki bo v prihodnje potrebovala varstvo in nego drugih. Resolucija ni bila pripravljena na podlagi analize, ki bi predstavila različne možnosti koriščenja posameznih programov in storitev in na podlagi znanih možnosti ugotovila dejanske potrebe. Ocenjujemo, da lahko prav pomanjkljiva seznanjenost z možnostmi izbire programov in storitev predstavlja tveganje tako pri določanju ciljev kot pri njihovem uresničevanju, kadar so ti usklajeni s potrebami.

⁷⁰ Ocena poročila o doseženih ciljih in rezultatih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve za leto 2001, št. 1201-1/2002-53-MDDSZ z dne 1. 7. 2002, Revizijsko poročilo o pravilnosti izkazov in izvršitve proračuna Republike Slovenije za leto 2003, št. 1210-2/2004-120 z dne 29. 9. 2004, Revizijsko poročilo o pravilnosti izkazov in izvršitve proračuna Republike Slovenije za leto 2004, št. 1201-1/2005-37 z dne 28. 9. 2005, Revizijsko poročilo o predlogu zaključnega računa proračuna Republike Slovenije za leto 2005, št. 1201-1/2006-25 z dne 18. 7. 2006 in Revizijsko poročilo o predlogu zaključnega računa proračuna Republike Slovenije za leto 2006, št. 1201-1/2007-28 z dne 3. 8. 2007.

3. MNENJE

Menimo, da Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve kljub ciljem, ki jih je določilo v Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006 - 2010, nima dovolj jasnega odgovora na vprašanje, kam s tistimi, ki potrebujejo varstvo in nego drugih. Socialno varstveni programi oziroma storitve namreč *ne pokrivajo potreb*, poleg tega pa obstoječa mreža storitev vsem upravičencem *ne zagotavlja* enakih možnosti vključevanja glede na kraj, v katerem bivajo.

Na sprejem v institucionalno varstvo starejših, kjer so kapacitete domov (14.242 mest) polno zasedene, je v septembru 2007 čakalo 12.293 posameznikov ter na sprejem v posebne socialno varstvene zavode 265 posameznikov. Poleg teh je na sprejem v varstveno delovne centre, ki zagotavljajo institucionalno varstvo odraslim s posebnimi potrebami, v juliju 2007 čakalo 227 posameznikov. Četudi bo ministrstvo doseglo cilje iz resolucije o 5-odstotni vključenosti upravičencev, starih nad 65 let, v domove za starejše občane oziroma zagotovilo do konca leta 2010 približno 17 tisoč mest, to ne bo zadostilo niti obstoječemu povpraševanju. Menimo, da bi ministrstvo glede na vse hitrejšo staranje prebivalstva in glede na druge demografske dejavnike naše družbe moralo nameniti večjo pozornost razvoju oziroma širitvi ostalih socialno varstvenih storitev, predvsem različnim oblikam pomoči v domačem okolju.

Iz podatkov, ki jih v poročilu navajamo za posamezne vrste storitev in načina njihove obravnave, je razvidno, da ministrstvo ne vodi svojih podatkovnih zbirk, ki bi omogočale sprotno spremljanje in primerjanje stanja. Ministrstvo npr. nima aktualnih podatkov o prebivalcih, vključenih v program pomoči na domu. Zadnja analiza področja, ki jo ima ministrstvo, obravnava stanje konec leta 2004.

Menimo, da obstaja tveganje, da ministrstvo ne bo v celoti doseglo cilja iz resolucije o enakih možnostih vključevanja v posamezne socialno varstvene programe, saj so razlike v ponudbi po posameznih statističnih regijah velike.

Ministrstvo na področju informiranja potencialnih uporabnikov storitev varstva in nege drugih *nima izdelane strategije* z jasno določenimi cilji in sistematično *ne spremlja* informiranosti javnosti o ponudbi socialno varstvenih storitev. Ministrstvo tudi *nima natančnega pregleda* nad porabljenimi sredstvi, ki jih neposredno namenja informiranju javnosti, in tudi ne nad sredstvi, ki jih za informiranje namenja izvajalcem programov oziroma storitev. Menimo, da bi ministrstvo lahko z boljšim informiranjem ter nadaljnjim razvojem oblik pomoči na domu, glede na to, da so cene različnih storitev za uporabnika primerljive, vsaj delno preusmerilo interes iz institucionalnega varstva na druge oblike storitev.

Ugotovili smo, da se potrebe upravičencev *ne odražajo* v državnem proračunu oziroma proračunu ministrstva. Iz predloga zaključnega računa proračuna ministrstva za leto 2006 oziroma poročila o doseženih ciljih in rezultatih *niso razvidne* usmeritve in cilji strategije na področju socialnega varstva tistih, ki potrebujejo varstvo in nego drugih. Iz poročila o doseženih ciljih in rezultatih ministrstva za leto 2006

ni mogoče oceniti uspešnosti izvajanja podprograma, v okviru katerega se namenajo sredstva za investicije v institucionalno varstvo.

Menimo, da bi ministrstvo že pri oblikovanju ciljev glede uvedbe novih oblik socialno varstvenih storitev ter števila vključenih posameznikov moralo natančno preučiti lastne možnosti ter želje, razloge in načrte ciljne populacije glede zagotovitve kvalitetne nege in varstva, ki bi uporabnikom omogočala tako socialno vključenost kot tudi dostopnost oskrbe.

4. PRIPOROČILA

Glede na usmeritev ministrstva, da bo tako iz javnofinančnih razlogov kot tudi zaradi možnosti uporabnikov socialno varstvenih storitev, da starost preživijo v domačem okolju, torej znotraj že vzpostavljenih socialnih mrež, v prihodnje spodbujalo predvsem oblike neformalne pomoči, pomoči na domu, kot tudi širjenje kapacitet oskrbovanih stanovanj ter t.i. domov za upokojence, kjer bi stanovalci poleg osnovnih stanovanj imeli več skupnih prostorov za druženje ter ostale skupne dejavnosti, ministrstvu priporočamo, naj:

- načrtno in celovito informira širšo javnost glede možnosti izbire socialno varstvenih storitev,
- natančneje preuči cene posameznih oblik socialno varstvenih storitev ter ob upoštevanju tako subvencij kot plačil uporabnikov zagotovi dolgoročno ohranjanje kvalitete izvajanja storitev,
- pripravi načrt, kako povečati število oskrbovalcev na domu v občinah, kjer oskrbovalcev kritično primanjkuje,
- prouči možnosti, da se razširijo storitve in poveča število upravičencev za različne oblike formalne in neformalne pomoči v domačem okolju,

in tako omogoči oziroma spodbudi vključitev čim širšega kroga upravičencev do institucionalnega varstva, ki zaradi prezasedenosti ne dobijo nastanitve v domovih za starejše, v te oblike socialno varstvenih programov storitve.

Pravni pouk

Tega poročila na podlagi tretjega odstavka 1. člena ZRacS-1 ni dopustno izpodbijati pred sodišči ali drugimi državnimi organi.

Številka: 1214-4/2007-17

Ljubljana, 15. aprila 2008

Igor Šoltes,
generalni državni revizor

Poslano:

1. Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, priporočeno;
2. mag. Janezu Drobniču, priporočeno;
3. mag. Andreju Vizjaku, priporočeno;
4. Državnemu zboru Republike Slovenije, priporočeno;
5. arhivu, tu.

Bedimo nad potmi javnega denarja

Računsko sodišče Republike Slovenije / The Court of Audit of the Republic of Slovenia
Slovenska cesta 50, 1000 Ljubljana, Slovenija • tel.: +386 (0) 1 478 58 00 • fax: +386 (0) 1 478 58 91
sloaud@rs-rs.si • www.rs-rs.si

Enota Maribor / Maribor Office
Ulica heroja Bračiča 6, 200 Maribor, Slovenija • tel.: +386 (0) 2 250 58 80 • fax: +386 (0) 2 250 58 96